

Nr 27.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om svenskt medborgarskap, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 24 mars 1950 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 217, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag om svenskt medborgarskap.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehåft dels en i anledning av densamma inom första kammaren väckt motion, nr 488, av herr *Herlitz*, dels ock en före propositionens avlämnande inom andra kammaren väckt motion, nr 383, av herr *Johnsson* i Stockholm.

Motionärernas hemställan återgives nedan i anslutning till redogörelsen för 6 § i det genom propositionen framlagda lagförslaget.

Beträffande de i propositionen och motionerna anförda skäl, för vilka redogörelse icke lämnas här nedan, får utskottet hänvisa till propositionen och motionerna.

Till utskottet har inkommit en skrivelse från Sveriges förenade studentkårer, vilken hänför sig till motionen II: 383.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Den föreslagna medborgarskapslagen — vilken bygger på ett av delegerade för Sverige, Danmark och Norge gemensamt utarbetat betänkande — vilar i stor utsträckning på samma principer som den gällande lagen i ämnet, men innehåller några principellt betydelsefulla avvikelser från gällande rätt. De till sina verkningar mest omfattande av de föreslagna ändringarna angå den gifta kvinnans ställning. Under det att gift kvinna nu i stort sett följer sin man i medborgarskapshänseende, tillerkänner förslaget den gifta kvinnan en fullt självständig ställning. Utländsk kvinnas äktenskap med svensk man har enligt förslaget ingen annan inverkan på kvinnans medborgarrättsliga ställning än att det väsentligt underlättar hennes upptagande till svensk medborgare genom naturalisation. Svensk kvinna, som blir utländsk medborgare genom äktenskap med utländsk man, behåller sitt svenska medborgarskap, även om hon tar hemvist i mannens hemland. Beträffande barnens ställning intar förslaget i stort sett samma ståndpunkt som gällande lag. I vissa undantagsfall skall dock barn i äktenskap förvärva svenskt medborgarskap genom födseln, ehuru endast modern är

svensk medborgare. Vidare föreslås att den åldersgräns, vid vilken barn upphöra att behandlas som bipersoner vid föräldrarnas förvärv av medborgarskap, sänkes från 21 till 18 år. En annan principell nyhet är, att Kungl. Maj:t enligt förslaget äger att efter avtal med annat nordiskt land sätta i kraft vissa bestämmelser om mera förmånlig behandling av de avtalsslutande ländernas medborgare.

Bland övriga mera betydande avvikelser från gällande rätt må följande nämnas. Två stadganden i den nuvarande lagen, enligt vilka förvärv av svenskt medborgarskap inträder automatiskt, ha ersatts med bestämmelser om förvärv genom anmälan. Detta gäller förvärv genom födsel i Sverige i förening med oavbrutet hemvist här intill viss ålder samt återvinning av tidigare innehaft svenskt medborgarskap. Kungl. Maj:ts befogenhet att medge eftergift från de allmänna naturalisationsvillkoren har utvidgats.

Lagen avses skola träda i kraft den 1 januari 1951. Enligt en särskild övergångsbestämmelse skall kvinna, som jämlikt äldre lag förlorat svenskt medborgarskap till följd av giftermål eller mannens förvärv av utländskt medborgarskap, vara berättigad att på anmälan inom fem år efter lagens ikraftträdande återfå svenskt medborgarskap.

Inledning.

Gällande bestämmelser om svenskt medborgarskap återfinnas, förutom i § 33 regeringsformen, i lagen den 23 maj 1924 om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap. Lagen bygger på ett av delegerade för Danmark, Norge och Sverige år 1921 framlagt betänkande, vilket ligger till grund även för de gällande danska och norska medborgarskapslagarna.

Under andra världskriget aktualiserades frågan om en revision av medborgarskapslagstiftningen, men med hänsyn till att samverkan med våra nordiska grannländer då icke var möjlig, ansågs spørsmålet böra anstå tills vidare. Sedan den danska regeringen efter krigets slut inbjudit till ett möte för behandling av medborgarrättsliga frågor, förordnade Kungl. Maj:t den 23 augusti 1946 sakkunniga för deltagande i överläggningar med representanter för övriga nordiska länder angående lagstiftningsåtgärder på medborgarskapsrättens område. I november 1946 hölls i Köpenhamn förberedande överläggningar mellan dessa sakkunniga och representanter för Danmark och Norge. Sedan under år 1948 särskilda kommittéer för frågans fortsatta utredning tillsatts även i Danmark och Norge, fullföljdes det skandinaviska samarbetet. Som resultat härav föreligger nu ett av de tre ländernas delegerade gemensamt utarbetat *betänkande med förslag till nya medborgarskapslagar för Danmark, Norge och Sverige*. Betänkandet har i vart och ett av de tre länderna tryckts på landets språk. Det på svenska tryckta betänkandet (SOU 1949: 45) har den 12 oktober 1949 överlämnats till Kungl. Maj:t.

De delegerades förslag överensstämmer i fråga om sin allmänna innebörd med det i propositionen framlagda förslaget. Utöver de i propositionen upp-

tagna bestämmelserna innehöll emellertid betänkanudet ett stadgande, varigenom bereddes möjlighet att under vissa förutsättningar fråntaga naturaliserad person, som dömts för förräderi, spioneri eller vissa liknande brott, hans svenska medborgarskap genom en ensidig åtgärd från statens sida, s. k. expatriering.

Över betänkanudet ha *yttranden* avgivits av ett flertal myndigheter och sammanlutningar.

De i yttrandena uttalade helhetsomdömena om förslaget gå alla i gynnsam riktning. Ändringarna i fråga om den gifta kvinnans ställning ha tillstyrkts eller lämnats utan erinran i nästan samtliga yttrandena. Såsom en särskild fördel ha flera remissinstanser framhållit, att bestämmelserna om förvärv av medborgarskap genom anmälan vore ägnade att skapa klarhet i medborgarskapsförhållandena. Tillfredsställelse har även uttalats med att de övriga nordiska ländernas medborgare föreslagits skola intaga en särställning i förhållande till andra utlänningar. Vidare har framhållits som en fördel att förslaget utmärktes av en strävan att i möjligaste mån förebygga såväl statslöshet som dubbelt medborgarskap.

Mot vissa av de föreslagna bestämmelserna ha emellertid erinringar framställts i en del yttrandena. Sålunda ha några remissinstanser uttalat betänkligheter mot förslaget att naturaliserad person under vissa förutsättningar skulle kunna fråntagas medborgarskapet.

Ett på grundval av betänkanudet inom justitiedepartementet upprättat förslag remitterades till lagrådet, varvid *föredragande departementschefen, statsrådet Zetterberg*, bl. a. anförde:

»Det skandinaviska samarbetet på medborgarskapsrättens område inledes redan på 1880-talet. De gällande danska, norska och svenska medborgarskapslagarna utgöra också resultatet av samarbete mellan de tre länderna. Dessa lagar tillkommo några år efter första världskriget. Med hänsyn till den utveckling som sedan dess ägt rum synes det naturligt att lagarna nu underkastas revision. De delegerade för Danmark, Norge och Sverige som fått i uppdrag att utreda detta spörsmål ha framlagt förslag till nya medborgarskapslagar, vilka inbördes överensstamma i ännu större utsträckning än de gällande lagarna. Detta förhållande är ett glädjande uttryck för samhörigheten mellan de tre länderna. Det har också direkt praktisk betydelse att reglerna om förvärv och förlust av medborgarskap i dessa länder vila på samma principer, enär därigenom uppkomsten av statslöshet och dubbelt medborgarskap motverkas.

Det framlagda förslaget till ny lag om förvärv och förlust av svenskt medborgarskap synes mig väl ägnat att läggas till grund för en reformerad lagstiftning i ämnet och jag kan i allt väsentligt biträda förslaget. Endast på några punkter till vilka jag senare återkommer anser jag mig böra föreslå smärre jämkningar. Beträffande dessa har under ärendets beredning inom justitiedepartementet i allt väsentligt samråd ägt rum med det danska inrikesministeriet och det norska justitiedepartementet.»

I lagrådet framställdes vissa anmärkningar. Här må nämnas, att lagrådet, jämte andra erinringar, som huvudinvändning mot det föreslagna stadgandet om expatriering anförde, att det icke syntes kunna genomföras utan ändring av § 33 regeringsformen.

Lagrådets anmärkningar föranledde vissa jämkningar i förslaget, varjämte stadgandet om expatriering uteslöts. I anslutning därtill anförde *departementschefen*, att det enligt hans mening icke borde vara uteslutet att sedermera till förnyat övervägande upptaga frågan, huruvida institutet expatriering kunde anses vara av sådant värde, att det borde införlivas med vår rätt.

De danska delegerades förslag har förelagts den danska riksdagen. I Norge har ett förslag på grundval av betänkandet framlagts för årets storting.

I Köpenhamn ha den 8 och 9 maj 1950 förts överläggningar rörande de för folkrepresentationerna framlagda förslagen. Delegationer från danska riksdagen, norska stortingets justiskomité samt första lagutskottet ha deltagit i överläggningarna. Dessa ha vidare övervarits av indenrigsminister Smørum, Danmark, justisminister, statsråd Gundersen, Norge, och statsrådet Zetterberg.

Gift kvinnas medborgarrättsliga ställning.

Såsom huvudprincip i lagen den 23 maj 1924 om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap gäller, att gift kvinna i medborgarskapshänsende följer sin man. Sålunda blir utländsk kvinna, som gifter sig med svensk man, genom giftermålet automatiskt svensk medborgare (3 § första stycket).

I fråga om förlust av svenskt medborgarskap stadgas i 8 §, att svenskt medborgarskap förloras av den som genom giftermål eller eljest blir medborgare i annat land och där har eller efter förvärvet av medborgarskapet tar sitt hemvist. Svensk kvinnas giftermål med utlänning medför sålunda icke i och för sig förlust av hennes svenska medborgarskap, men om hon — såsom gäller i åtskilliga länder — genom giftermålet förvärvar medborgarskap i mannens hemland, går hon miste om sitt svenska medborgarskap, under förutsättning att hon har eller sedermera tar sitt hemvist i mannens hemland.

Efter en redogörelse för tidigare reformförslag, utländsk lagstiftning, de delegerades förslag och däröver avgivna yttranden anförde *departementschefen* vid lagrådsremissen:

»Den osjälvständiga ställning, som gift kvinna för närvarande intar i medborgarskapshänsende, står i strid mot den på andra områden genomförda grundsatsen om full likställighet mellan man och hustru. Den gällande ordningen är även ägnad att medföra olägenheter i skilda avseenden. Det kan sålunda ej anses tillfredsställande att en utländsk kvinna, som ingår

äktenskap med en svensk man, blir svensk medborgare, även om detta skulle strida mot hennes önskan. En annan nackdel är, att en svensk kvinna, som genom giftermål med utlänning förvärvat utländskt medborgarskap och bosatt sig i mannens hemland, ej kan få behålla sitt svenska medborgarskap. Bortsett från det principiellt betänkliga i att förlust av svenskt medborgarskap inträder oberoende av om förvärvet av utländskt medborgarskap skett med kvinnans vilja, medför den nuvarande regeln även olägenheter av praktisk betydelse. I vissa situationer skulle sålunda ett svenskt medborgarskap kunna utgöra ett värdefullt skydd för kvinnan. Det är emellertid icke blott från individens utan också från statens synpunkt som den nuvarande ordningen kan kritiseras. Sålunda har regeln om kvinnas automatiska förvärv av svenskt medborgarskap genom giftermål i viss utsträckning missbrukats genom ingående av s. k. skenäktenskap, d. v. s. äktenskap som uteslutande haft till syfte att bereda kvinnan medborgarskap. Även i sådana fall då äktenskapet är allvarligt menat kan nämnda regel leda till betänkliga konsekvenser. Ingen myndighet kan för närvarande hindra att en kvinna, som fått avslag på en ansökan om naturalisation eller som till och med blivit utvisad, genom giftermål skaffar sig svenskt medborgarskap och därmed ovillkorlig rätt att uppehålla sig i Sverige.

Å andra sidan kan icke bestridas, att den gällande ordningen i vissa hänseenden innebär fördelar framför en lagstiftning, som tillerkänner den gifta kvinnan en självständig ställning i medborgarskapshänseende. Sålunda skulle det såväl för den enskilde som för myndigheterna medföra ett visst besvär, att utländsk kvinna som gift sig med svensk man måste företa en positiv åtgärd, om hon ville bli svensk medborgare, i stället för att som nu automatiskt förvärva svenskt medborgarskap genom giftermålet. I den tidigare diskussionen har även åberopats, att det i åtskilliga hänseenden vore av stor betydelse att hela familjen hade samma medborgarskap. Denna synpunkt förtjänar otvivelaktigt att beaktas. Den kan emellertid i stor utsträckning tillgodoses genom lättnader i villkoren för naturalisation av utländsk kvinna som är gift med svensk man. Vidare kunna olägenheterna av att makar ha olika medborgarskap avsevärt minskas genom ändringar i annan lagstiftning, t. ex. vissa sociallagar. En del olägenheter av kvinnans medborgarrättsliga frigörelse torde under alla förhållanden komma att kvarstå. Det är sålunda tänkbart, att nackdelar i enstaka fall skulle uppkomma till följd av att Sverige icke kunde bereda en svensk mans hustru med utländskt medborgarskap diplomatiskt skydd.

Ett av huvudskälen till att regeln om utländsk kvinnas förvärv av svenskt medborgarskap genom giftermål med svensk man bibehölls i 1924 års medborgarskapslag torde ha varit, att utländska kvinnor som gifte sig med svenskar eljest i stor utsträckning skulle ha blivit statslösa. Vid tiden för lagens tillkomst gällde nämligen i de flesta europeiska länder, att kvinna genom giftermål med utlänning förlorade sitt ursprungliga medborgarskap, även om hon icke blev medborgare i mannens hemland. Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen för utländsk lagstiftning är läget nu helt

annorlunda. I den mån äktenskap över huvud inverkar på kvinnans medborgarskap gäller nästan undantagslöst, att kvinnan behåller sitt ursprungliga medborgarskap, om hon icke genom äktenskapet blir utländsk medborgare.

Att nya fall av dubbelt medborgarskap skulle uppkomma, om svensk kvinna alltid ägde rätt att ha kvar sitt svenska medborgarskap vid sidan av ett genom giftermål automatiskt förvärvat utländskt medborgarskap, anser jag i likhet med de delegerade icke böra hindra en sådan reform. Denna olägenhet torde för övrigt komma att mer än uppvägas av den minskning av fallen av dubbelt medborgarskap, som kan antagas inträda, om de tre skandinaviska länderna samtidigt slopa regeln om automatiskt förvärv av inländskt medborgarskap genom giftermål.

Sammanfattningsvis får jag som min mening uttala, att kvinnans frigörelse i medborgarskapsrättsligt hänseende visserligen skulle medföra vissa nackdelar, men att de fördelar, som skulle vinnas genom en sådan reform, äro så betydande, att olägenheterna ej böra hindra densamma. Jag ansluter mig därför till de delegerades uppfattning att medborgarskapslagstiftningen bör bygga på principen att den gifta kvinnan intar en fullt självständig ställning.

Såsom tidigare antytts bör en lagstiftning på denna grund kompletteras med regler av innebörd att utländska kvinnor som äro gifta med svenska män i fråga om förvärv av svenskt medborgarskap inta en gynnsammare ställning än andra utlänningar. I några länder tillämpas det systemet, att kvinnan har en ovillkorlig rätt att bli medborgare i mannens hemland, om hon blott anmäler sin önskan därom. Detta system är fördelaktigt för kvinnan och har därjämte vissa förtjänster i administrativt hänseende. Med hänsyn till vikten av att staten får möjlighet att efter individuell prövning hindra icke önskvärda personer att förvärva svenskt medborgarskap ha de delegerade emellertid icke ansett sig kunna förorda detsamma. I stället har förslagits att privilegiationen får den formen, att väsentliga eftergifter från de vanliga naturalisationsvillkoren medges för kvinnor som äro gifta med svenska män. De delegerades ståndpunkt har under remisshandlingen icke mött någon erinran, och jag vill för min del förorda förslaget. Till frågan om de närmare villkoren för naturalisation i dessa fall återkommer jag i samband med behandlingen av 6 § i departementsförslaget.

Den svenska internationella familjerätten bygger i huvudsak på nationalitetsprincipen, d. v. s. medborgarskapet är avgörande för vilket lands familjerätt som skall tillämpas. Genomförandet av kvinnans emancipation på medborgarskapsrättens område skulle alltså få vissa följdverkningar inom den internationella privaträtten. Dessa skulle åtminstone i vissa situationer kunna tänkas medföra nackdelar från svensk synpunkt. Olägenheterna torde dock icke bli mera allvarliga, än att frågan om härav påkallade lagändringar bör kunna anstå till den allmänna översyn av den svenska internationella familjerätten, som enligt vad jag i ett tidigare lagstiftningsärende uttalat vid lämpligt tillfälle bör komma till stånd.»

I lagrådet yttrade justitieråden Geijer, Lech och Beckman:

»Med den föreslagna lagen åsyftas främst att bereda gift kvinna en självständig ställning i medborgarskaphänseende. De olägenheter som kunna följa av att makar därigenom i ökad utsträckning få olika medborgarskap beräknas komma att motverkas dels genom ökning av möjligheterna att vinna naturalisation, dels ock genom ändringar i annan lagstiftning än medborgarskapslagen. Följdändringar av sistnämnda slag föreslås icke nu utan ha ansetts kunna anstå till senare sammanhang, något som i sin mån försväras bedömandet av det ifrågavarande förslaget. Vi vilja i frågans nuvarande läge understryka angelägenheten av att den allmänna översyn av den svenska internationella familjerätten, vilken enligt vad departementschefen redan år 1947 uttalat vid lämpligt tillfälle borde komma till stånd, nu igångsättes.»

Regeringsrådet Quensel fann frågan, huruvida naturalisation skulle erfordras beträffande svensk mans hustru, tvivelaktig samt androg:

»Även om villkoren göras synnerligen lindriga, måste ju beräknas att hustrun av en eller annan anledning söker naturalisation. Då här ej sällan torde bli fråga om personer, tillhörande lantbefolkningen i avlägsna orter, kan befaras att dylik ansökan ofta underlåtes på grund av oföretagsamhet eller oförstånd. För hustrun själv skulle förslaget regler måhända vanligen innebära försämring i förhållande till vad nu gäller och, på sätt i motiven framhålles, kan det otvivelaktigt uppstå olägenheter av att hon förblir utlänning, medan mannen och barnen äro svenska medborgare. Huruvida den omständigheten att hon icke mot sin vilja behöver följa mannen i medborgarhänseende samt vad i övrigt åberopats för förslaget i denna del må anses uppväga berörda olägenheter, är icke utan vidare klart. Utredningen i denna punkt synes knappast så grundlig och allsidig som tarvas för ett säkert bedömande av de föreslagna reglernas verkningar. Det antydes att förslagets genomförande kan framkalla behov av ändringar i annan lagstiftning, t. ex. vissa sociallagar. Ifrågasätts kan ock, huruvida icke gällande regler på den s. k. internationella privaträttens område skulle behöva ändras eller kompletteras, om förslaget upphöjes till lag. Att skjuta utredningen av detta frågekomplex på framtiden synes i viss mån äventyrligt.»

Beträffande frågan, i vilken utsträckning utlänningar äga erhålla sociala förmåner i Sverige får utskottet hänvisa till *dels propositionen nr 136* till innevarande riksdag samt *statsutskottets* däröver avgivna, av riksdagen godkända *utlåtande nr 83*, *dels ock propositionen nr 163* samt *andra lagutskottets* däröver avgivna *utlåtande nr 43*. Nämnda propositioner innehålla förslag om vissa utvidgningar av utlänningar tillkommande sociala förmåner. Av särskild betydelse för här avhandlade spörsmål är, att rätt till mödrahjälp skall tillkomma i Sverige bosatta utländska kvinnor på samma villkor som gälla för svenska medborgare. Det upplyses vidare, att chefen för socialdepartementet har för avsikt att låta verkställa en översyn av utlänningarnas behandling i fråga om sociala förmåner.

Inom näringsrätten, vilken även har betydelse för ifrågavarande spörsmål, pågår utredning genom *näringsrättsutredningen*.

Utskottet får slutligen erinra om att 1949 års *utlänningskommitté* verkställer utredning angående en revision av utlänningslagen och lagen om utlämning av förbrytare. Beträffande kommitténs direktiv hänvisas till årets riksdagsberättelse s. 41 o. f.

De särskilda bestämmelserna i lagförslaget.

1 §.

Denna paragraf, som motsvarar 1 § i gällande lag, innehåller bestämmelser om förvärv av svenskt medborgarskap vid födelsen.

Enligt *de delegerades* förslag skall liksom för närvarande barn i äktenskap, vars fader är svensk medborgare, och barn utom äktenskap, vars moder är svensk medborgare, förvärva svenskt medborgarskap genom födseln. Därjämte skall — i motsats till vad som nu gäller — barn i äktenskap i vissa fall erhålla svenskt medborgarskap genom födseln, ehuru endast modern är svensk medborgare. Detta skall gälla, om barnet födes här i riket samt antingen fadern är statslös eller barnet icke genom födseln förvärvar faderns utländska medborgarskap. I andra stycket har upptagits det stadgande angående hittebarn, vilket återfinnes i 1 § andra stycket i den gällande lagen.

Vid lagrådsremissen anförde *departementschefen* bl. a.:

»Beträffande barn i äktenskap gäller för närvarande såsom en undantagslös regel, att det är faderns medborgarskap som är avgörande för frågan, huruvida barnet genom födseln förvärvar svenskt medborgarskap. Såsom de delegerade framhållit skulle en konsekvent tillämpning av principen om könsens likställighet leda till att barn i äktenskap skulle erhålla svenskt medborgarskap även i de fall, då endast modern vore svensk medborgare. De delegerade ha emellertid icke ansett sig kunna förorda en dylik regel. Endast i vissa undantagsfall, då barnet eljest skulle bli statslöst, skall enligt de delegerades förslag äktenskapligt barn, av vars föräldrar blott modern är svensk, förvärva svenskt medborgarskap genom födseln.

I det stora flertalet remissyttranden har de delegerades förslag lämnats utan erinran. De kvinnoorganisationer, som yttrat sig, ha emellertid ansett förslaget otillfredsställande och förordat, att varje i Sverige av svensk moder i äktenskap med utländsk man fött barn skulle bli svensk medborgare genom födseln. För min del kan jag icke biträda detta yrkande. Enär flertalet stater upprätthålla principen att faderns medborgarskap överföres på barnet, skulle nämligen den ifrågasatta bestämmelsen leda till dubbelt medborgarskap i utomordentligt stor omfattning. I motsats till nämnda organisationer kan jag icke finna, att bestämmelsen i andra hänseenden skulle innebära sådana fördelar framför de delegerades förslag, att betänkligheterna mot dubbelt medborgarskap böra få vika. — — —

Även om den av kvinnoorganisationerna förordade bestämmelsen icke genomföres, kan man räkna med att i Sverige bosatta barn av svensk moder och utländsk fader i allmänhet komma att bli svenska medborgare, innan de uppnått vuxen ålder. Bor fadern i Sverige, torde sålunda barnet i många fall komma att erhålla svenskt medborgarskap till följd av att fadern genom naturalisation upptages till svensk medborgare. Stundom kan det vara motiverat, att barnet självständigt naturaliseras. Detta gäller främst då föräldrarnas äktenskap upplösts och modern fått vårdnaden om barnet. I likhet med de delegerade anser jag, att det i dylika fall bör vara regel att göra avsteg från de allmänna naturalisationsvillkoren. Står barnet under föräldrarnas gemensamma vårdnad, synes den omständigheten, att fadern icke vill eller icke kan bli svensk medborgare, ej böra utesluta att barnet naturaliseras på ansökan av föräldrarna.»

I *lagrådet* förordade *regeringsrådet Quensel*, en omformulering av paragrafens ingress så, att det beträffande här ifrågavarande kategorier utsades att svenskt medborgarskap på grund av börd förvärfvas vid födelsen. I den under 2 upptagna bestämmelsen borde orden »genom födseln» ändras till »på grund av sin börd».

Jämväl *justitierådet Beckman* hemställde, att paragrafen ändrades i nyss angivna riktning.

3 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om förvärv av medborgarskap genom s. k. *increscens*. Paragrafens första stycke ersätter 2 § i gällande lag, under det att andra stycket saknar motsvarighet i lagen.

Gällande bestämmelser innebära i princip att utlänning, som är född i Sverige och oavbrutet haft sitt hemvist här, automatiskt förvärfvar svenskt medborgarskap vid 22 års ålder, såvida han icke under det sista året i viss ordning av sagt sig rättigheten att bli svensk medborgare.

De delegerades förslag avviker i åtskilliga hänseenden från vad som nu gäller (s. 48—53). Den mest genomgripande ändringen består i att den nuvarande ordningen med automatiskt förvärv av medborgarskap utbytt mot ett system, som kräver positiv åtgärd från utlänningens sida. För förvärv av medborgarskap fordras sålunda enligt förslaget, att vederbörande på visst sätt anmäler sin önskan att bli svensk medborgare. Som huvudskäl för denna ändring åberopa de delegerade, att den nuvarande ordningen i stor utsträckning ledde till dubbelt medborgarskap.

Beträffande spörsmålet vid vilken ålder rätten att göra anmälan bör inträda framhålla de delegerade, att vissa skäl talade för att åldersgränsen sattes vid 18 år. Detta skulle medföra fördelar i värnpliktshänseende och i vissa fall även ha betydelse för vederbörandes möjligheter till yrkesval och utbildning. Emellertid gällde i åtskilliga länder, att medborgarskap icke förlorades genom förvärv av utländskt medborgarskap på grund av anmälan, som gjordes före 21 års ålder. Med hänsyn till vikten av att fallen av dubbelt medborgarskap begränsades i största möjliga utsträckning ha de delegerade därför som huvudregel föreslagit, att anmälan skall få göras först

efter fyllda 21 år. För sådana fall då förvärv av svenskt medborgarskap före 21 års ålder icke skulle medföra dubbelt medborgarskap, ha de delegerade emellertid icke ansett anledning föreligga att låta vederbörande vänta med att göra anmälan tills hans fyllt 21 år. I enlighet härmed föreslås, att anmälan skall kunna göras redan vid 18 år, då sökanden är statslös eller styrker att han — antingen automatiskt eller på grund av särskilt befrielsebeslut — skulle förlora sitt utländska medborgarskap genom att förvärva svenskt.

I förslaget har även upptagits en övre åldersgräns för anmälan, nämligen 22 år. Som skäl härför åberopa de delegerade, att de ansett det orimligt, om en person, som kunde ha förvärvat svenskt medborgarskap i åldern mellan 18 och 22 år men icke velat begagna denna möjlighet, skulle ha tillfälle att kanske många år senare bli svensk medborgare genom en ensidig handling. Om fristen försattes, stode sedermera naturalisationsvägen öppen.

Stadgandet i 2 § gällande lag äger ej tillämpning å gift kvinna. Med hänsyn till att de delegerades förslag genomgående bygger på principen om likställighet mellan man och kvinna saknar detta undantag motsvarighet i förslaget.

Som andra stycke i den föreslagna 3 § har upptagits ett stadgande, enligt vilket under krig medborgare i fiendlig stat icke kan förvärva medborgarskap enligt paragrafen. Förslaget är föranlett av Danmarks och Norges erfarenheter under andra världskriget.

Departementschefen anförde vid lagrådsremissen bl. a.:

»Den omständigheten att medborgarskap enligt 2 § i gällande lag förvärras automatiskt medför, såsom de delegerade påvisat, vissa nackdelar. I likhet med de delegerade anser jag dessa vara så betydande, att de motivera övergång till den ordningen, att förvärv av medborgarskap förutsätter positiv åtgärd, en anmälan, från utlänningens sida. Ej heller har jag något att erinra mot de delegerades förslag att rätten att göra sådan anmälan i regel skall inträda vid fyllda 21 år, men i vissa fall redan vid 18 års ålder. I ett yttrande har gjorts gällande i första hand att det vore onödigt att uppställa en övre åldersgräns för anmälan och i andra hand att den av de delegerade föreslagna fristen tilltagits för snävt. Tillräcklig anledning att på denna punkt frångå de delegerades förslag, om vilket enighet uppnåtts vid gemensamma skandinaviska överläggningar, kan emellertid enligt min mening icke anses föreligga. Det må erinras om att den kortaste fristen enligt förslaget, ett år, är lika lång som den tid, inom vilken utlänning äger att avsäga sig rätten att bli svensk medborgare enligt 2 § i gällande lag.»

I syfte att förhindra att undantagsstadgandet i andra stycket kringgås har detta i propositionen utvidgats att omfatta även statslösa personer som senast varit medborgare i fiendlig stat.

4 §.

Denna paragraf innehåller liksom 4 § i gällande lag bestämmelser om återvinning av medborgarskap. Såväl de gällande som de föreslagna stad-

gandena innebära, att förutvarande svenska medborgare i viss utsträckning kunna återfå svenskt medborgarskap under enklare former än som gälla för naturalisation och utan att behöva underkasta sig sådan prövning, som sker i samband med naturalisation.

De gällande bestämmelserna omfatta — fränsett ett föga betydelsefullt undantag — endast sådana förutvarande svenska medborgare, som blivit statslösa. Vidare förutsättes, att det svenska medborgarskapet förvärvats genom födseln. Återförvärvet av medborgarskap sker automatiskt genom att personen i fråga tar hemvist i Sverige eller, då av honom förvärvat utländskt medborgarskap förloras först efter hemvisttagandet, genom förlusten av detta medborgarskap. Motsvarande bestämmelser finnas i den gällande norska lagen. Den nuvarande danska lagen innehåller däremot icke något stadgande av denna art.

De delegerade ha föreslagit åtskilliga ändringar i de gällande bestämmelserna. Av betänkandet (s. 54—56) framgår att förslaget tillkommit genom en kompromiss. Man har sålunda sökt finna en regel, som skulle kunna å ena sidan tillgodose det från norsk sida framförda önskemålet om att behålla återvinningsinstitutet och å andra sidan minska de betänkligheter som på dansk och svensk sida gjort sig gällande mot de nuvarande återvinningsbestämmelserna.

I syfte att från den särskilda återvinningsmöjligheten avskära personer som, trots att de tidigare varit svenska medborgare, saknat verklig anknytning till Sverige föreslå de delegerade, att återvinningsregeln begränsas till att omfatta personer, som icke blott förvärvat svenskt medborgarskap genom födseln utan även haft sitt hemvist i Sverige åtminstone intill 18 års ålder. Vidare föreslås, att återvinning skall kunna ske först sedan vederbörande på nytt haft hemvist i Sverige under två år. De delegerade anföra att genom sistnämnda villkor skulle vinnas dels att svenskt medborgarskap icke återvunnes förrän vederbörande haft tillfälle att åter bli förtrogen med landets förhållanden, dels att myndigheterna finge möjlighet att genom utvisning eller förpassning ur landet hindra att icke önskvärda personer återvunne medborgarskap. Med hänsyn till att återvinningsens nuvarande rent automatiska karaktär visat sig medföra vissa olägenheter har i förslaget uppställts det ytterligare villkoret för återvinning, att vederbörande skriftligen anmäler sin önskan att bli svensk medborgare. Som en konsekvens av de sålunda föreslagna skärpningarna av villkoren för återvinning föreslå de delegerade, att den nuvarande begränsningen av återvinningsmöjligheten till statslösa slopas. Den som är medborgare i annat land skall dock kunna återvinna svenskt medborgarskap endast om han styrker att han — antingen automatiskt eller på grund av särskilt befrielsebeslut — skulle förlora det utländska medborgarskapet genom att bli svensk medborgare.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har ifrågasatt, om det verkligen vore nödvändigt att kräva att den tidigare vistelsen i Sverige varat oavbrutet från födelsen till 18 års ålder. Det borde enligt länsstyrelsens mening räcka, att

vederbörande någon gång under sitt liv vistats här under minst 10 år i sträck. Vidare borde ett års vistelse i Sverige vara tillräckligt för att den som förlorat sitt svenska medborgarskap skulle kunna återvinna detsamma.

Departementschefen erinrade vid lagrådsremissen om förslagets karaktär av kompromisslösning samt förklarade sig biträda detsamma. Vidare framhöll departementschefen, att något hinder icke föreläge mot att en förutvarande svensk medborgare genom naturalisation erhåller svenskt medborgarskap tidigare än två år efter återkomsten till Sverige.

6 §.

I denna paragraf, som ersätter 5 § och 6 § tredje stycket i gällande lag, behandlas förvärv av svenskt medborgarskap genom naturalisation.

För naturalisation förutsattes enligt gällande lag att sökanden 1) fyllt 21 år, 2) sedan fem år har hemvist i riket, 3) gjort sig känd för hederlig vandel och 4) har möjlighet att försörja sig och sin familj. Lagen ger emellertid Kungl. Maj:t viss befogenhet att meddela eftergift från de under punkterna 1), 2) och 4) angivna villkoren.

I *de delegerades förslag* ha villkoren under punkterna 3) och 4) upptagits oförändrade. Åldersgränsen i punkt 1) har däremot i förslaget sänkts från 21 till 18 år. Den föreslagna lagtexten företer vidare den avvikelsen från den gällande, att den i punkt 2) angivna hemvisttiden höjts från fem till sju år. Denna ändring, som sammanhänger med att en särbestämmelse för medborgare i de övriga nordiska länderna upptagits i förslaget, innebär emellertid icke någon skärpning i förhållande till den praxis, som följts under den nuvarande lagens giltighetstid.

Den föreslagna särskilda bestämmelsen för medborgare i övriga nordiska länder har givits den formen, att Kungl. Maj:t skall äga befogenhet att för denna kategori göra avsteg från villkoret om sju års hemvist. De delegerade ha ansett, att naturalisation av sådana personer skulle kunna ifrågakomma efter kortare tid än fem år. En förutsättning härför borde, framhållas det, givetvis vara att ingen tvekan kunde råda om vederbörandes lämplighet. Beträffande finska medborgare av finskspråkigt ursprung borde därjämte krävas, att sökanden behärskade svenska språket.

Beträffande villkoren för naturalisation av utländsk kvinna som är gift med svensk man anföra de delegerade följande:

För att myndigheterna med tillräcklig säkerhet skola kunna bedöma sökandens lämplighet synes det påkallat att som regel uppställa krav på hemvist i landet under en icke alltför obetydlig tidrymd. Det synes också vara ganska naturligt att fordra att den som vill förvärva medborgarskap åtminstone i någon mån levt sig in i landets förhållanden. Å andra sidan medför utländsk kvinnas äktenskap med inländsk man i allmänhet en så stark anknytning till landet, att det är motiverat att i sådana fall avsevärt sänka den tid, som eljest förutsattes för naturalisation. Då det syntes lämpligt att avvakta närmare praktiska erfarenheter ha de delegerade icke i de föreslag-

na lagtexterna fixerat någon viss minimitid. De delegerade ha i stället stannat för den lagtekniska lösningen av frågan, att äktenskap med inländsk medborgare upptagits bland de omständigheter, som kunna föranleda avsteg från de eljest gällande naturalisationsvillkoren. När det gäller hustru, som är medborgare i ett annat nordiskt land, bör det enligt de delegerades mening som regel vara tillräckligt att fordra att vederbörande haft hemvist i landet under ett år, såframt det icke eljest föreligger någon tvekan om huruvida hon bör naturaliseras. Är hustrun medborgare i ett icke nordiskt land, bör det däremot ställas åtskilligt strängare krav beträffande hemvisttiden. De föreslagna lagbestämmelserna utesluta icke naturalisation av kvinnorna som har hemvist i utlandet, men denna möjlighet synes böra begagnas endast i undantagsfall. Som exempel på tillfällen då naturalisation bör kunna ifrågakomma, fastän makarna äro bosatta utomlands, må nämnas att makarna ha i ett annat land än hustruns hemland och mannen där representerar ett företag i sitt hemland eller eljest fortfarande visat sig äga samhörighet med hemlandet. Vidare kunna stundom humanitära skäl tala för naturalisation, exempelvis behov av diplomatiskt skydd under oroliga förhållanden i vistelselandet.

Rörande prövningen av kvinnans lämplighet att vinna svenskt medborgarskap uttala de delegerade, att naturalisationspraxis borde vara så liberal, att intresset av familjens enhet i medborgarskapshänseende finge vika endast i sådana fall, då från statens synpunkt viktiga skäl talade mot att kvinnan upptoges till svensk medborgare.

Den föreslagna bestämmelsen om möjlighet att medge eftergift från naturalisationsvillkor, när sökanden är gift med svensk medborgare, omfattar även utländsk man som är gift med svensk kvinna. De delegerade framhålla emellertid, att detta icke betydde att naturalisationspraxis måste vara densamma för män och kvinnor. De faktiska förhållandena i det nuvarande samhället syntes tala för att man upprätthölle strängare praxis för männen än för de gifta kvinnorna.

I fråga om eftergift från naturalisationsvillkor innebär förslaget vidare den ändringen i förhållanden till gällande rätt, att befogenheten att göra avsteg från naturalisationsvillkor utsträckts att omfatta samtliga villkor. För närvarande får dispens från kravet på försörjningsförmåga medges endast beträffande förutvarande svenska medborgare, och kravet på hedrande vandel kan över huvud icke efterges. De delegerade uttala, att billigheten krävde att möjlighet till dispens från försörjningsvillkoret infördes jämväl beträffande sökande, som icke tidigare varit svensk medborgare. Främst tänkte de delegerade på sådana fall, då sökanden bott i Sverige mycket lång tid och först då den egna försörjningsförmågan började avtaga sökte svenskt medborgarskap. Möjligheten till eftergift borde emellertid närmast betraktas som en säkerhetsventil för undvikande av uppenbart obilliga resultat och begagnas synnerligen restriktivt. Frågan om dispens från villkoret om hedrande vandel ha de delegerade funnit vara mera tveksam. Att i förslaget även detta villkor gjorts dispensabelt berodde främst på den gifta kvinnans ändrade ställning i medborgarskapshänseende. Enligt den för närvarande tillämpade tolkningen av detta villkor ansåges visserligen Kungl. Maj:t ha

befogenhet att bortse från förhållanden som låge långt tillbaka i tiden, men när det gällde naturalisation av svensk mans hustru syntes enligt de delegerades mening ej heller en anmärkning mot hennes vandel, som hänförde sig till en mera närliggande tidpunkt, i och för sig böra hindra naturalisation, såframt anmärkningen icke vore av mera allvarlig art.

De delegerades förslag innehåller liksom gällande lag en bestämmelse, som har till syfte att om möjligt förhindra att naturalisation leder till dubbelt medborgarskap. Stadgandet avser sådana fall då enligt vederbörande utländska lag naturalisation icke medför förlust av tidigare medborgarskap men befrielse från medborgarskap kan medges genom särskilt beslut. De delegerades förslag innebär en uppmjukning av den nu gällande bestämmelsen. Kungl. Maj:t skall få befogenhet att redan från början avstå från att uppställa krav på befrielse från det utländska medborgarskapet.

Beträffande naturalisations inverkan på barnens medborgarskap gäller enligt de delegerades förslag, att Kungl. Maj:t vid beviljande av naturalisation bestämmer, om naturalisationen skall omfatta även sökandens ogifta barn under 18 år.

Beträffande de allmänna villkoren för naturalisation ha erinringar mot de delegerades förslag framställts endast i några få yttranden. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* har anfört, att enligt dess mening anledning icke föreläge att skärpa det för naturalisation stadgade tidsvillkoret. Nu gällande tidsfrist av fem år borde för normalfallen vara fullt tillräcklig för bedömning av vederbörandes kvalifikationer och lämplighet att vinna svenskt medborgarskap.

I några yttranden har hävdats, att kvinna som vore gift med svensk man borde kunna naturaliseras efter kortare tids vistelse i Sverige än de delegerade förutsatt. Vissa remissinstanser ha också ansett de delegerades uttalanden angående möjligheten till naturalisation i sådana fall, då kvinnan bodde utomlands, vara alltför snäva. Uttalanden i dessa riktningar ha gjorts av *länsstyrelsen i Södermanlands län, beskickningarna i London, Paris, Warszawa och Washington samt generalkonsulatet i London*.

Förslaget att samtliga naturalisationsvillkor skola vara dispensabla har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. *Överståthållarämbetet*, som icke motsatt sig förslaget genomförande, har förklarat sig förutsätta, att möjligheten till dispens från kraven på försörjningsförmåga och hederande vandel komme att begagnas synnerligen restriktivt och huvudsakligen användas i fråga om personer, som tidigare varit svenska medborgare, eller utländska kvinnor, som ingått äktenskap med svenska män. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* har ansett, att det icke är lämpligt att avstå från kravet på hederlig vandel.

Vad angår kravet på kunskaper i svenska språket må erinras om *länsstyrelsens i Norrbottens län* i propositionen s. 20 återgivna yttrande. Länsstyrelsen framhåller, att giftermål mellan svenska och finska medborgare vore vanliga i gränsområdet mot Finland, samt upplyser, att befolkningen i dessa trakter vore huvudsakligen finskspråkig.

Vid lagrådsremissen anförde *departementschefen* bl. a.:

»De delegerades förslag att sänka minimiåldern för naturalisation från 21 till 18 år har jag, såsom tidigare berörts, ansett mig böra godtaga.

Som villkor för naturalisation stadgas i gällande lag att sökanden sedan fem år skall ha hemvist i Sverige. Mot de delegerades förslag att såsom huvudregel kräva sju års hemvist har under remissbehandlingen invänts, att anledning icke syntes föreligga att skärpa det nu föreskrivna tidsvillkoret. Såsom framgår av betänkandet innebär emellertid förslaget icke någon skärpning i förhållande till den praxis, som i anslutning till motiven för flera årtionden sedan utbildats vid tillämpningen av gällande lag. Den i lagen angivna minimitiden fem år har nämligen i allmänhet ansetts tillräcklig endast beträffande danskar, islänningar, norrmän och finlandssvenskar, under det att för övriga utlänningar i regel fordrats minst sju års hemvist. Vid krigsutbrottet 1939 höjdes kravet på hemvisttidens längd för sistnämnda kategori till minst tio år. För närvarande tillämpas en minimitid av åtta år, men såsom i annat sammanhang meddelats, är en återgång till förkrigspraxis avsedd att äga rum vid lämplig tidpunkt. Då någon sänkning av den under många år före andra världskriget såsom huvudregel tillämpade sju-årstiden enligt min mening icke bör ske, finner jag det i likhet med de delegerade lämpligt, att denna regel kommer till uttryck i lagtexten. Med anledning av vad länsstyrelsen i Södermanlands län framhållit har i departementsförslaget den ändringen skett i den av de delegerade föreslagna lagtexten, att ordet »minst» inskjutits före »sju år». Även denna ändring är av formell art; den har endast till syfte att förebygga missförstånd.

Med hänsyn till den gemenskap i fråga om språk och kultur och den likhet beträffande samhällsförhållanden, som råder de nordiska länderna emellan, synes det motiverat att i regel ställa betydligt mindre krav på hemvisttidens längd för medborgare i nordiskt land än för andra utlänningar. Jag ansluter mig därför till de delegerades uppfattning att möjlighet bör beredas att i klara fall naturalisera medborgare i annat nordiskt land efter kortare tids hemvist i Sverige än den för närvarande tillämpade minimitiden av fem år. De delegerade ha icke närmare uttalat sig om hur stor sänkning av kravet på hemvisttid, som bör kunna ifrågakomma. För egen del anser jag att naturalisation i allmänhet icke bör beviljas tidigare än efter tre års hemvist i Sverige. Jag är emellertid icke beredd att för närvarande taga ställning till om det kan vara lämpligt att som regel tillämpa en så kort hemvisttid som tre år. Tills vidare synes man få pröva sig fram från fall till fall.

I åtskilliga remissyttranden ha erinringar riktats mot de delegerades uttalanden rörande spörsmålet, i vilken utsträckning kravet på viss tids hemvist borde kunna efterges för svensk mans hustru. Att generellt avstå från kravet på hemvist anser jag icke lämpligt. Det synes nämligen naturligt att fordra att den som blir svensk medborgare icke står fullkomligt främmande för Sverige och svenska förhållanden. För naturalisation av hustru som är medborgare i annat nordiskt land torde emellertid med utgångspunkt härifrån icke behöva krävas, att hon bott i Sverige någon viss tid.

Är kvinnan medborgare i ett utomnordiskt land, kan det däremot böra krävas någon tids hemvist i Sverige. Å andra sidan är det olägligt att makarna ha olika nationalitet, när de själva föredra att ha samma medborgarskap. Längre tids hemvist än ett år synes icke regelmässigt böra fordras. Hänsyn bör naturligtvis tagas även till hemvisttid, som ligger före äktenskapets ingående.

Vad beträffar frågan om naturalisation av svensk mans hustru, som är bosatt utomlands, kunna förhållandena i de särskilda fallen vara mycket olika, varför det är svårt att uppställa någon allmängiltig regel. Såsom flera av våra sändebud i främmande länder påpekat finnes ofta ett legitimt intresse för en i utlandet bosatt svensk att hans hustru må kunna utan dröjsmål bli svensk medborgare. I sådana fall, då diplomatiskt skydd kan erfordras, försvåras ett effektivt ingripande, om detta måste begränsas till ena maken. Som ett annat exempel på fall, där naturalisation bör kunna ske, må nämnas den i ett remissyttrande berörda situationen då kvinnan icke kan få tillstånd att lämna hemlandet, förrän hon förvärvat mannens medborgarskap.

Enligt de delegerades förslag skall kravet på försörjningsförmåga — i motsats till vad som nu är fallet — kunna efterges även då sökanden icke tidigare varit svensk medborgare. De delegerade ha emellertid uttalat, att denna möjlighet bör begagnas synnerligen restriktivt. För min del anser jag visserligen, att kravet på försörjningsförmåga i princip bör upprätthållas, men erfarenheten visar, att åtskilliga fall förekomma, där starka billighetsskäl tala för naturalisation, ehuru sökanden icke fyller detta krav. Jag tänker därvid, förutom på sådana fall som de delegerade nämnt, särskilt på kvinnor, som efter mannens död icke kunna försörja sig, och på personer, som av politiska skäl måst lämna sitt gamla hemland vid relativt hög ålder. — — —

Kravet på hederlig vandel synes i överensstämmelse med det norska förslaget lämpligen kunna ges den formuleringen, att sökanden skall ha fört en hederlig vandel. I likhet med länsstyrelsen i Kronobergs län anser jag vissa principiella betänkligheter möta mot att avstå från detta villkor. Härav följer emellertid icke att en person, som vid något tillfälle begått ett brott, för all framtid bör vara utesluten från möjlighet att erhålla svenskt medborgarskap. I praxis har man också, såsom nämnda länsstyrelse påpekat, bortsett från en del i mindre grad klandervärda förhållanden och i viss mån även från mera allvarliga sådana som ligga långt tillbaka i tiden. Att jag likväl icke ansett mig böra motsätta mig de delegerades förslag om att även villkoret om hederlig vandel göres dispensabelt, beror främst på att det kan vara något tveksamt, om nuvarande praxis står i god överensstämmelse med den gällande lagens text. Det är vidare önskvärt att undvika olikheter mellan den svenska och norska lagen. För dispensmöjlighet talar i viss mån även det förhållandet, att enligt förslaget naturalisationsvägen måste anlitas för att en utländsk kvinna som gift sig med en svensk man skall kunna bli svensk medborgare. Undantagsvis kunna nämligen sådana

situationer tänkas uppkomma, då humanitära skäl starkt tala för att en svensk mans hustru utan dröjsmål upptages till svensk medborgare, ehuru hon låtit komma sig till last något förhållande, som i vanliga fall anses böra medföra uppskov med naturalisation. Möjligheten att medge undantag bör emellertid, bortsett från sistnämnda och därmed jämställda fall, enligt min mening icke begagnas för att åstadkomma en ändring av den praxis, som hittills tillämpats. I syfte att markera, att eftergift från kravet på hederlig vandel ligger på ett annat plan än dispens från övriga naturalisationsvillkor förordar jag, att detta fall behandlas i ett särskilt stadgande och att däri såsom förutsättning för eftergift uppställs, att synnerligen starka skäl tala därför.

Mot de delegerades förslag att i lagtexten upptaga det förhållandet att sökanden är gift med svensk medborgare bland en del andra skäl, som kunna föranleda eftergift från naturalisationsvillkor, kunna vissa invändningar riktas. Jag har emellertid ansett mig kunna godtaga den föreslagna lösningen, vilken för övrigt överensstämmer med vad som vid ett tidigare tillfälle förordats av lagrådet. Ett positivt stadgande om naturalisationsvillkoren i dessa fall skulle bli åtskilligt komplicerat. Såsom redan berörts har i departementsförslaget den ändringen skett i lagtexten, att uttrycket »synnerliga skäl» utbytt mot »särskilda skäl». Då en kvinna, som är gift med en svensk man, fyller det reducerade kravet på hemvisttid, bör enligt min mening naturalisation regelmässigt beviljas, om icke särskilda skäl kunna åberopas mot att kvinnan upptages till svensk medborgare. Den föreslagna bestämmelsen omfattar icke blott utländsk kvinna som är gift med svensk man utan även utländsk man som är gift med svensk kvinna. I likhet med de delegerade anser jag emellertid de faktiska förhållandena i det nuvarande samhället motivera, att strängare praxis upprätthålles beträffande män än i fråga om gifta kvinnor. När det gäller män torde någon eftergift från de vanliga naturalisationsvillkoren icke regelmässigt böra ske.

Förslaget innehåller lika litet som gällande lag någon uttrycklig föreskrift om att kunskap i svenska språket utgör ett villkor för naturalisation. Liksom hittills bör emellertid vid naturalisationsprövningen stor betydelse tillmätas sökandens kunskaper i detta hänseende.

De delegerades förslag, att naturalisationsbeslut, efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall, skall kunna meddelas även om sökanden icke erhåller befrielse från sitt tidigare medborgarskap, har icke mött någon invändning i yttrandena, och jag vill för min del förorda detsamma.

Den av de delegerade föreslagna bestämmelsen angående naturalisations inverkan på den medborgarrättsliga ställningen för sökandens barn har oförändrad upptagits i departementsförslaget.»

I lagrådet anförde *justitieråden Geijer, Lech och Beckman*:

»Beträffande det skäl till eftergift från naturalisationsvillkoren, som enligt remitterade förslaget skall ligga däri, att sökanden är gift med svensk medborgare, har icke i lagtexten kommit till uttryck någon skillnad mellan det

fall, att utländsk man gifter sig med svensk kvinna, och det omvända fallet, att utländsk kvinna är gift med svensk man. Av remissprotokollet framgår emellertid, att det icke är meningen, att dessa fall i praxis skola bedömas lika. Tydligen är det avsett att, med hänsyn till de faktiska förhållandena i det nuvarande samhället, praxis skall vara avsevärt strängare beträffande män än i fråga om kvinnor. Det synes också uppenbart att principen om könets likställighet här icke utan vidare kan vara avgörande. Med lagtextens avfattning låter sig dock näppeligen väl förena att, såsom departementschefen i remissprotokollet synes rekommendera, de båda fallen bedömas till den grad olika, att i fråga om män det icke regelmässigt sker någon som helst eftergift från de vanliga naturalisationsvillkoren. I lagtexten har ju den omständigheten, att sökanden är gift med svensk medborgare, beträffande såväl man som kvinna ställts i paritet med det förhållandet, att eljest särskilda skäl till naturalisation föreligga. En så långt driven stränghet i fråga om män som den nyss antydda synes ej heller betingad av de faktiska förhållandena. I allmänhet torde, när utländsk man tagit hemvist här i riket, äktenskap med en svensk kvinna i icke ringa grad stärka mannens anknytning till landet. Därmed torde ock föreligga ett skäl att t. ex. i fråga om hemvisttidens längd icke ställa lika stora krav å sådan utlänning som å annan utländsk man.

Vad angår frågan om eftergift från villkoret, att sökanden fört en hederlig vandel, synes med hänsyn icke minst till den mycket stora frihet, som lämnats Konungen vid dispensprövningen i övrigt, knappast finnas tillräcklig anledning att om i övrigt användes uttrycket »särskilda skäl» — ett i och för sig tämligen obestämt uttryck — beträffande ifrågavarande villkor fordra »synnerligen starka skäl». Däremot synes det med fog kunna ifrågasättas, om ej den av de delegerade använda lokutionen »synnerliga skäl» över hela linjen är att föredraga.

Slutligen må framhållas, att smidighet i tillämpningen är påkallad. Lagstiftaren utgår exempelvis ifrån att naturalisation sökes av vuxna samt att Konungen vid naturalisationen bestämmer i vad mån denna skall omfatta även deras barn. Naturalisation kan emellertid ej inbegripa adoptivbarn, och ett annat barn kan lätt på grund av förbiseende eller annan dylik anledning ej bli medtaget vid föräldrars naturalisation. Då bör tydligen barnet — genom sin förmyndare eller vårdnadshavare — få söka naturalisation och ansökningen bifallas utan hinder av att barnet ej uppfyller de vanliga naturalisationsvillkoren.»

Departementschefens uttalanden om den tillämnade skillnaden i praxis beträffande utländsk kvinnas och utländsk mans giftermål med svensk medborgare bemöttes även av *regeringsrådet Quensel*, som bl. a. yttrade:

»En dylik praxis skulle emellertid sakna stöd i förslagets lagtext och näppeligen kunna förlikas med densamma. Där antydes icke någon för naturalisationsmöjligheterna grundläggande skillnad mellan makar, allt efter deras kön, oaktat lagen ganska ingående skulle reglera frågan, vilka synpunkter som särskilt skola beaktas vid ärendenas prövning. Delar lagstiftaren

den i förslagets motiv utvecklade meningen om hur lagtillämpningen bör gestalta sig, torde alltså ändring i den föreslagna lagtexten böra ske.

Vidkommande själva sakfrågan och det därmed sammanhängande spörsmålet om upphävandet av regeln om utländsk kvinnas förvärv av svenskt medborgarskap omedelbart genom gifte med svensk man vill jag blott framhålla följande synpunkter.

Att i sådana fall av naturalisation, som här avses, göra viss skillnad med hänsyn till könet må väl anses befogat, men det synes dock vara att gå för långt, om en utländsk mans gifte med en svensk kvinna endast undantagsvis skulle tillmätas betydelse vid fråga om mannens upptagande till svensk medborgare. Dessutom märkes att de förhållanden, som kunna motivera att mannen och kvinnan här underkastas olika regler, komma i betraktande även beträffande spörsmålet, huruvida lagstiftaren över huvud taget bör frånga nyssnämnda regel att utländsk kvinna omedelbart genom giftermål med svensk man förvärvar svenskt medborgarskap. Det vore inkonsekvent, om man vid denna fråga bortsåge från berörda förhållanden men beträffande naturalisation tillmätte dem avgörande betydelse. Förslaget, sådant det framträder i motiven, synes lida av viss brist på följdriktighet. Upphävandet av nämnda regel om kvinnas förvärv av svenskt medborgarskap genom gifte med svensk man har främst motiverats med ett krav att man och hustru i medborgarhänseende skola vara likställda. Men genom den skillnad med hänsyn till kön, som man velat göra beträffande naturalisation, skulle likställigheten inskränka sig till att kvinna lika litet som man behövde mot sin vilja erhålla svenskt medborgarskap genom gifte med svensk medborgare, varemot fortfarande skulle göras väsentlig skillnad mellan man och kvinna i avseende å möjligheten att, där vederbörande så önskar, erhålla svenskt medborgarskap i anledning av dylikt gifte.

I ena som i andra fallet torde huvudsakligen böra anläggas praktiska synpunkter på saken och tillses vad som i verkligheten bäst kan förenas med det allmännas intressen och lända vederbörande enskilda till gagn. Anlägges detta betraktelsesätt, är väl förståeligt att, om regeln om kvinnas förvärv av svensk medborgarskap direkt genom gifte icke bibehålles, större lättnader än för andra medges svensk mans hustru i fråga om naturalisation.»

Efter en redogörelse för sitt uttalande vid lagrådsremissen rörande behandlingen av utländsk man, som gift sig med svensk kvinna, anförde *departementschefen*:

»Inom lagrådet har gjorts gällande, att detta uttalande icke låte sig väl förena med lagtextens avfattning. Det ligger emellertid i förhållandenas egen natur, att dispensgrunderna kunna ha varierande verkningar. Och även om en utländsk mans giftermål med svensk kvinna icke kan få samma betydelse som det motsatta fallet, bör det dock beaktas som en anknytningspunkt till landet, vilken kan få betydelse i vissa fall. Jag har därför funnit att den föreslagna lagtexten, som av andra skäl synes lämplig, bör kunna bibehållas.»

I fråga om möjligheterna till dispens från vandelskravet uttalade departementschefen, att enligt hans mening eftergift från kravet på hederlig vandelläge på ett annat plan än dispens från övriga naturalisationsvillkor, samt att han med hänsyn härtill icke ansåge det opåkallat att detta fall upptoges i ett särskilt stadgande med hårdare formulering.

I *motionen* II: 383 föreslås riksdagen, »att den ville bemyndiga Kungl. Maj:t att, när det gäller flyktingar undan regimer, som de icke anse sig kunna leva under, tillämpa generösare principer för beviljande av svenskt medborgarskap såväl i fråga om tidens längd som övriga sociala krav, eller, om dessa nya principer behöva stadfästas av riksdagen, uppdraga åt Kungl. Maj:t att inkomma till riksdagen med förslag till nya bestämmelser.»

Motionären erinrar om att flertalet av de baltiska flyktingarna fortfarande vore registrerade som sovjetmedborgare samt att även andra än balter under de senaste åren kommit till vårt land såsom flyktingar undan sovjetregimen. De personer det här gällde torde helt ha uppgivit hoppet att kunna vända tillbaka till sitt hemland såsom fria medborgare.

I den förut omnämnda skrivelsen från *Sveriges förenade studentkårer* hemställes, att en den 7 februari 1950 dagtecknad, i avskrift bifogad skrivelse till Kungl. Maj:t angående statligt ekonomiskt stöd åt flyktingstudenter i Sverige måtte vinna beaktande vid behandlingen av *motionen* II: 383.

Utskottet får erinra om att de i nyssnämnda framställning till Kungl. Maj:t upptagna synpunkterna delvis kommit till uttryck i *motionen* I: 412 av herrar Holmbäck och Nerman, väckt i anledning av propositionen nr 99 angående studentsociala stödåtgärder. Nämnda motion och proposition ha hänvisats till statsutskottet, som ännu icke slutfört ärendets behandling.

Motionen I: 488 utmynnar i yrkande, att riksdagen vid antagande av propositionen nr 217 måtte vidtaga vissa ändringar i 6 § och göra vissa uttalanden, som närmare angivits i *motionen*. Däri anföres efter en redogörelse för propositionens ställningstagande beträffande gift kvinna:

»Vissa riktlinjer uppdragas i propositionens motivering. Dessa förefalla mig i åtskilliga hänseenden vara alltför restriktiva, med andra ord innebära ett alltför starkt avsteg från den nu rådande ordningen. Det faller i ögonen, att departementschefen såsom regel vill uppställa, att vederbörande under viss tid skall hava haft hemvist i riket, innan medborgarskap kan förvärfvas. En sådan väntetid, av icke fixerad längd, medför ett ur många synpunkter betänkligt osäkerhetstillstånd och ter sig också ur andra synpunkter olämplig; i talrika fall måste den väl även räknas som ganska meningslös. Det vill förefalla mig som naturligtast, att naturalisation regelmässigt beviljades här bosatta kvinnor omedelbart efter äktenskapets ingående. En synnerligen restriktiv hållning intager departementschefen till naturalisation av utomlands boende hustrur till svenska män; sådan synes han endast anse böra ifrågakomma på grund av särskilda skäl. Att även utlandssvenskars hustrur bliva svenska medborgare bör däremot enligt min uppfattning snarare vara regel än undantag.

Även vissa ändringar i lagtexten synas önskvärda.

För det första ansluter jag mig till den av lagrådet uttalade meningen, att skillnad i lagtexten måste göras mellan kvinnor och män beträffande förutsättningarna för dispens på grund av att vederbörande är gift med svensk medborgare. I en lag som principiellt utgår från idén om likställighet mellan könen måste det bli mycket vanskligt att i praxis, utan stöd i lagtexten genomföra den mycket skarpa skillnad som utan tvivel bör upprätthållas — enligt min mening ännu skarpare än enligt departementschefens.

För det andra har jag uppmärksammat, att gift kvinnas privilegium är beroende av att hon är gift med svensk medborgare.

Så snart mannen avlidit, står hon enligt förslaget på samma linje som andra naturalisationssökande. Ändring borde kunna göras härutinnan.

För det tredje iakttages att kvinna som gift sig med svensk man endast om synnerligen starka skäl tala därför kan erhålla naturalisation, för den händelse hon anses icke hava 'fört en hedrande vandel'. Jag vet ej så noga vad som i praxis inlägges i detta krav och vad av bevisning som måste presteras. I varje fall synes mig kravet böra kunna mildras. Det är föga tilltalande, att varje kvinna, som gifter sig med en svensk man och vill vinna sin makes medborgarskap, skall, så som den föreslagna texten fordrar, underkastas noggrann utredning rörande sin vandel, och att även obetydliga lagbrott skola för lång tid hindra, att hon upptages till svensk medborgare.»

7 §.

Denna paragraf, som motsvarar 8 § i gällande lag, innehåller bestämmelser om förlust av svenskt medborgarskap till följd av förvärv av utländskt medborgarskap.

Enligt gällande lag förloras svenskt medborgarskap av den som genom naturalisation eller giftermål eller på annat sätt blir medborgare i annat land och där har eller efter förvärvet av medborgarskapet tar sitt hemvist. Ogift barn under 21 år, som blir utländsk medborgare genom föräldrarnas äktenskap, förlorar dock sitt svenska medborgarskap oberoende av hemvistet.

I *betänkandet* (s. 62—65) erinras om att de delegerade vid behandlingen av frågan om den gifta kvinnans medborgarrättsliga ställning uttalat, att svensk kvinnas förvärv av utländskt medborgarskap genom giftermål eller genom mannens förvärv av utländskt medborgarskap i princip icke borde medföra förlust av hennes svenska medborgarskap, med mindre det utländska medborgarskapet förvärvats i enlighet med hennes önskan. Denna grundsats borde enligt de delegerades mening utsträckas att omfatta alla fall, då svensk medborgare förvärvade utländskt medborgarskap. Sådant förvärv av utländskt medborgarskap, som vederbörande icke kunnat undgå, borde sålunda i princip icke inverka på det svenska medborgarskapet.

De delegerade ha emellertid ansett, att förlust av svenskt medborgarskap i vissa fall borde inträda, oaktat ansökan om eller uttryckligt samtycke till förvärv av utländskt medborgarskap icke föreläge. Tre stadganden här om ha upptagits i förslaget. Det första avser den som blir utländsk medborgare genom att inträda i allmän tjänst i annat land. Det andra stadgandet gäller ogift barn under 18 år, som blir utländsk medborgare genom att

utländskt medborgarskap förvärfvas av föräldrarna eller den av dem som ensam har vårdnaden om barnet. Villkoret att barnets förvärv av utländskt medborgarskap i regel skall ha skett genom att båda föräldrarna blivit utländska medborgare, hade uppställts på grund av att man ansett sig böra taga särskild hänsyn till sådana fall, då den ena av två äkta makar på egen hand utan den andras samtycke skaffade sig utländskt medborgarskap genom naturalisation. Det tredje stadgandet angår ogift barn under 18 år, som blir utländsk medborgare genom att föräldrarna ingå äktenskap med varandra. De delegerade uttala, att flera skäl kunna åberopas för sistnämnda båda stadganden, bland annat att dubbelt medborgarskap eljest skulle uppkomma i mycket stor omfattning.

Vid lagrådsremissen anförde *departementschefen* bl. a.:

»Enligt gällande lag medför förvärv av utländskt medborgarskap i princip förlust av svenskt medborgarskap oberoende av det sätt, på vilket det utländska medborgarskapet förvärfvats. Förlusten inträder emellertid icke förrän den som blivit medborgare i främmande land där tagit sitt hemvist. De delegerade ha däremot som huvudregel föreslagit, att endast sådant förvärv av utländskt medborgarskap, som skett med uttryckligt samtycke, skall medföra förlust av svenskt medborgarskap. Å andra sidan har det nuvarande villkoret om hemvisttagande i det nya hemlandet icke bibehållits i förslaget. Förslaget har i första hand till syfte att bereda svenska kvinnor som gifta sig med utländska män möjlighet att i större utsträckning än hittills behålla sitt svenska medborgarskap. Då enligt min mening goda skäl tala för de delegerades ståndpunkt, ansluter jag mig till densamma.

Enligt punkt 1 i de delegerades förslag gäller, att förvärv av utländskt medborgarskap medför förlust av det svenska medborgarskapet endast om uttryckligt samtycke lämnats till förvärvet. Detta stadgande torde i första hand taga sikte på ansökan, anmälan eller annan viljeförklaring, som enligt den utländska lagen utgör en förutsättning för förvärv av medborgarskap. Dessutom torde de delegerade ha avsett, att ett i ärende angående förvärv av utländskt medborgarskap lämnat samtycke skulle medföra förlust av svenskt medborgarskap även i vissa sådana fall, då samtycke icke utgjort ett villkor för förvärvet, t. ex. när en hustru biträtt sin mans ansökan om naturalisation i ett land, där naturalisation av en man automatiskt omfattar hustrun. Däremot förefaller det tveksamt om enligt förslaget ett samtycke som givits efter förvärvet skulle medföra förlust av det svenska medborgarskapet. Att godtaga ett samtycke, oavsett när och i vilken form det givits, synes också av praktiska skäl vara synnerligen vanskligt. Då det vidare torde vara svårt att finna en klar skiljelinje mellan de fall då ett för ett medborgarskapsförvärv irrelevant samtycke bör medföra förlust av svenskt medborgarskap och de fall då så icke bör ske, anser jag det lämpligast att stadgandet begränsas till att omfatta endast sådana viljeförklaringar, som utgöra förutsättning för förvärv av utländskt medborgarskap.

Mot de under punkterna 2—4 i de delegerades förslag upptagna bestämmelserna har jag i huvudsak icke något att erinra. Punkt 3 torde emellertid böra utvidgas att omfatta även det fallet att barn, som står under båda föräldrarnas vårdnad, förvärfvar utländskt medborgarskap genom att endast en av föräldrarna blir utländsk medborgare och den andre icke är svensk medborgare. Därjämte torde uttryckligen böra anges, att huvudpersonens förvärv av utländskt medborgarskap skall ha skett under sådana förhållanden att det för honom medfört förlust av svenskt medborgarskap.»

På hemställan av tre ledamöter i *lagrådet* har punkten 1 underkastats en ändring av redaktionell natur.

10 §.

Gällande lag saknar motsvarighet till denna paragraf, enligt vilken vissa särbestämmelser skola kunna bringas i tillämpning i förhållande till de övriga nordiska länderna.

I *betänkandet* (s. 41) erinras om att de svenska delegerades uppdrag även omfattade utredning av frågan om ökad delaktighet för danska, finländska, isländska och norska medborgare i de rättigheter och förmåner, som enligt svensk rätt tillkomma svenska medborgare. Det syntes emellertid varken erforderligt eller lämpligt att i samband med en revision av medborgarskapslagstiftningen ingå på detta spörsmål i hela dess vidd. Däremot borde enligt de delegerades mening i medborgarskapslagstiftningen införas särskilda bestämmelser avsedda att tillämpas i förhållandet de nordiska länderna emellan. Visserligen skulle lagstiftningen därigenom bli något mera svåröverskådlig, men reella skäl talade starkt för en dylik särställning. Även om sådana bestämmelser i praktiken blott skulle komma ett mindre antal personer till godo, ansåge de delegerade den blotta existensen av regler, som gäve ett rättsligt uttryck för den mellan de nordiska folken faktiskt bestående samhörigheten, böra tillmätas mycket stor betydelse.

De delegerades förslag innebär, att Kungl. Maj:t skall bemyndigas att efter avtal med annat nordiskt land i förhållande till detta land sätta i kraft en eller flera av de bestämmelser, som upptagits under A—C i 11 § av förslaget. Ömsesidighet har icke ansetts böra uppställas som villkor för ingående av sådant avtal.

Enligt den under A föreslagna bestämmelsen likställes i viss utsträckning födsel i annat nordiskt land och hemvist i sådant land intill tolv års ålder med födsel och hemvist i Sverige. Såvitt angår födsel skall detta gälla dels 1 § första stycket punkt 2 och dels 3 §. Likställandet av hemvist i annat nordiskt land intill tolv års ålder med hemvist i Sverige avser 3 och 4 §§.

Bestämmelsen under B innebär, att medborgare i annat nordiskt land under vissa förutsättningar skola få rätt att efter anmälan bli svenska medborgare. De föreslagna förutsättningarna härför äro att vederbörande 1) förvärvat sitt medborgarskap i det andra nordiska landet på annat sätt än

genom naturalisation, 2) fyllt 21 men ej 60 år, 3) sedan 10 år har hemvist i riket samt 4) icke under denna tid dömts till frihetsstraff.

Den under C i förslaget upptagna bestämmelsen avser att bereda den, som efter att ha förlorat svenskt medborgarskap hela tiden varit medborgare i ett eller flera av de nordiska länderna, möjlighet att, sedan han flyttat till Sverige, efter anmälan återfå svenskt medborgarskap.

Departementschefen anförde bl. a.:

»Det nordiska samarbetet på medborgarskapsrättens område har hittills huvudsakligen varit inriktat på att genomföra i det väsentliga ensartade bestämmelser om förvärv och förlust av medborgarskap. De delegerade ha ansett tiden vara inne, att den nordiska gemenskapen på medborgarrättens område utvidgades genom att i de särskilda ländernas medborgarskapslagstiftning infördes särbestämmelser avsedda att tillämpas i förhållande till annat nordiskt land. Jag kan helt ansluta mig till denna tanke. Det synes vara en naturlig konsekvens av den samhörighet, som består mellan de nordiska folken, att medborgarskapslagstiftningen tillerkänner våra nordiska grannländers medborgare en mer gynnad ställning än övriga utlänningar. Såsom tidigare nämnts innehåller också 6 § av förslaget ett särskilt stadgande om naturalisation av medborgare i annat nordiskt land. De särbestämmelser, som upptagits i 11 § av de delegerades förslag, äro avsedda att tillämpas i den mån överenskommelse därom träffas med ett eller flera av de andra nordiska länderna.»

Utskottet.

Propositionen innehåller förslag till en moderniserad lagstiftning om svenskt medborgarskap. Förslaget bygger på den nuvarande kvartsekelgamla lagen i ämnet men innehåller betydande nyheter. Viktigast är, att den gifta kvinnans medborgarrättsliga ställning blivit radikalt ändrad. Flera bestämmelser ha utformats på grundval av erfarenheterna från det senaste världskriget. Några av dessa bestämmelser äro mera restriktiva än de nu gällande. I gengäld ha emellertid andra regler kunnat göras gynnsammare för de därav berörda. Förslaget uppbäres av en tydlig strävan att, utan åsidosättande av viktigare samhällliga intressen, visa största möjliga humanitet och generositet.

Liksom vår tidigare medborgarrättsliga lagstiftning har förslaget utarbetats i samarbete med representanter för Danmark och Norge. Till grund ligger sålunda ett gemensamt betänkande av delegerade från de tre länderna. En viktig nyhet är, att man kunnat enas om bestämmelser, som väsentligt underlätta möjligheterna för medborgare i ett nordiskt land att bli medborgare i annat sådant land. Samarbetet har fortsatt under lagförslagets beredning i vederbörande statsdepartement. Sedan propositioner i ämnet förelagts danska och svenska riksdagarna samt Norges storting, ha slutligen överläggningar ägt rum i Köpenhamn mellan representanter för ut-

skottet och motsvarande organ i Danmarks och Norges lagstiftande församlingar. Dessa överläggningar, vartill motstycke saknas i det nordiska lagstiftningssamarbetets historia, ha lett till enighet mellan utskottsrepresentanterna på flertalet väsentliga punkter, icke blott i fråga om lagförslagens utformning utan även beträffande deras motivering. Slutgiltiga resultat ha icke kunnat nås om den i betänkandet upptagna men i svenska propositionen uteslutna expatrieringsbestämmelsen. För det danska utskottets vidkommande måste även den nedan närmare berörda frågan om valet mellan naturalisations- och optionsförfarande beträffande gift kvinna lämnas öppen. I övrigt kvarstod av väsentliga olikheter endast den, som betingas av att naturalisation enligt danska grundlagen har karaktären av lagstiftningsakt.

De resultat, som sålunda vunnits genom samarbete med Danmark och Norge, hälsas av utskottet med största tillfredsställelse. Likformigheten i reglerna innebär för förhållandet mellan de tre länderna ett förverkligande av den för all medborgarskapslagstiftning grundläggande principen att undvika statslöshet och dubbla medborgarskap. Genom de särskilda bestämmelserna för medborgare i annat nordiskt land har vidare tagits ett viktigt steg i den nordiska samhörighetens anda.

De i propositionen föreslagna bestämmelserna äro i stort sett mycket väl avvägda och ägnade att läggas till grund för en ny lagstiftning. Utskottet kommer i det följande att närmare ingå på vissa frågor. I den mån förslagets bestämmelser icke sålunda bli föremål för behandling, lämnas de av utskottet utan erinran.

Utskottet vill i detta sammanhang något uppehålla sig vid den i betänkandet och departementsförslaget upptagna expatrieringsbestämmelsen. Såsom förut nämnts fick denna bestämmelse utgå, sedan lagrådet påpekat att den förutsatte ändring i § 33 regeringsformen. Departementschefen har emellertid icke ansett uteslutet att sedermera till förnyat övervägande upptaga frågan, huruvida institutet expatriering kan anses vara av sådant värde, att det bör införlivas med vår rätt.

Enligt utskottets mening föreligga så starka betänkligheter mot institutet i fråga, att det icke bör införas i svensk rätt, i synnerhet som den ifrågasatta expatrieringsbestämmelsen endast skulle kunna tillämpas i ytterst få fall och därför torde komma att sakna praktisk betydelse.

Gift kvinnas medborgarrättsliga ställning.

Den viktigaste nyheten i förslaget är, såsom inledningsvis omtalats, förändringen i den gifta kvinnans medborgarrättsliga ställning. Det är ett gammalt reformkrav, som man här sökt förverkliga. Från riksdagens sida har för några år sedan tagits initiativ till en allsidig och förutsättningslös utredning av frågan.

Vid en reform på området har man att taga ställning till två särskilda problem. Det är i första hand fråga om att frigöra den gifta kvinnan från hennes nuvarande ställning av beroende i förhållande till mannen. Därmed

sammanhänger även spørsmålet om hon helt kan jämföras med mannen, exempelvis då det gäller barnens medborgarskap. I andra hand kommer frågan om man av hänsyn till familjens enhet bör uppställa särskilda regler, som underlätta möjligheterna för kvinnan att erhålla mannens medborgarskap.

I propositionens förslag har den gifta kvinnan tillerkänts en fullt självständig ställning. Utländsk kvinna, som gifter sig med svensk man, blir icke svensk medborgare utan att hon önskar det. Svensk kvinna, som ingår äktenskap med utlänning, kan icke heller mot sin vilja fränkännas sitt svenska medborgarskap. Nu gällande regler, enligt vilka hustru följer sin man när denne förvärvar eller förlorar svenskt medborgarskap, sakna svarighet i förslaget. Däremot har full jämförbarhet med mannen icke beretts henne i alla hänseenden. Vad särskilt angår barnens medborgarskap har hänvisats till att full jämförbarhet skulle leda till dubbla medborgarskap för dessa. Ett steg i här angivna riktning är dock stadgandet i 1 § första stycket punkten 2., som ger barnet svenskt medborgarskap, om modern är svensk och fadern är statslös eller icke kan ge barnet sitt utländska medborgarskap.

Departementschefen har ingående dryftat skälen för och emot en frigörelse av den gifta kvinnan i medborgarskapshänseende. Bland skälen mot en förändring åberopas betydelsen av att familjen har enhetligt medborgarskap. Intresset härav anses emellertid kunna i stor utsträckning tillgodoses genom att utländsk kvinna, som gifter sig med svensk man, erhåller lättnader i fråga om möjligheterna att bli svensk medborgare. Departementschefen har funnit, att den gifta kvinnans frigörelse visserligen skulle medföra nackdelar men att fördelarna av en sådan reform äro så betydande att olägenheterna icke böra hindra densamma. Utskottet kan i allt väsentligt ansluta sig till vad departementschefen anfört i denna fråga. Såväl departementschefen som lagrådets ledamöter ha berört reformens inverkan på annan lagstiftning. Utskottet kommer i det följande att uppehålla sig vid detta spørsmål. Redan här vill emellertid utskottet uttala, att ett genomförande av förslaget i denna del icke bör fördröjas av de delvis vittutseende ändringar i annan lagstiftning, som aktualiseras genom reformen.

Av det ovan anförda framgår, att intresset av familjens enhet vid den här förordade ändringen i den gifta kvinnans ställning kan tillgodoses genom lättnader för kvinnan, då hon söker samma medborgarskap som mannen. Att effektiva lättnader beredas henne är enligt utskottets mening av den vikt, att det utgör en förutsättning för ett genomförande av den föreslagna reformen. Olika möjligheter att bereda henne sådan lättnad föreligga. Ett alternativ är att hänvisa henne till naturalisation men att tillåta sådan på lindriga villkor. Denna väg, den s. k. naturalisationslinjen, har valts i propositionen. En annan möjlighet är att ge kvinnan ovillkorlig rätt att genom ansökan erhålla svenskt medborgarskap, den s. k. optionslinjen.

För naturalisationslinjen talar huvudsakligen, att staten bör förbehålla sig rätt att efter individuell prövning hindra icke önskvärda kvinnor att

bli svenska medborgare. Endast på denna väg kan man komma till rätta med det sedan länge aktuella problem, som uppstått genom de s. k. skenäktenskapen. Liknande problem uppkomma genom giftermål, som ingås i utlandet med kriminellt belastade kvinnor.

För optionslinjen åter kan åberopas, att denna ställer sig gynnsammare för kvinnan och medför fördelar i administrativt hänseende.

Vid utskottets överläggningar i denna fråga ha röster höjts till förmån för optionslinjen. Därvid har särskilt framhållits, att naturalisationslinjen innebär ett alltför långtgående avsteg från nuvarande liberala regler.

Utskottet har vid sitt ställningstagande funnit de för optionslinjen anförda skälen beaktansvärda. Emellertid finner sig utskottet böra fästa avgörande vikt vid att staten, om denna linje väljes, kommer att avhända sig möjligheterna att avvisa icke önskvärda kvinnor. I synnerhet om det internationella läget skulle undergå skärpning, vore det olyckligt, om sådana möjligheter sänkades. Utskottet får därför i likhet med departementschefen förorda naturalisationslinjen.

Även om denna lösning väljes, böra emellertid de för optionslinjen åberopade synpunkterna kunna tillgodoses i betydande utsträckning. Naturalisationsreglerna kunna nämligen utformas så, att naturalisationsförfarandet under normala tider för det stora flertalet fall kommer ett anmälningsförfarande nära. Att så sker är enligt utskottets mening en förutsättning för att naturalisationslinjen skall kunna godtagas. I propositionen har man gått ganska långt i denna riktning. Till frågan om ytterligare lättnader kunna beredas utländska kvinnor, som gift sig med svenska män, återkommer utskottet vid 6 §.

Den föreslagna ändringen beträffande den gifta kvinnans ställning inverkar på ett flertal olika rättsområden. Här skall endast erinras om den internationella privaträtten, sociallagstiftningen, utlänningslagstiftningen och näringslagstiftningen. Reglerna på dessa områden taga i allmänhet icke särskild hänsyn till möjligheten att makar kunna ha olika medborgarskap. Svensk mans utländska hustru blir i regel att behandla som annan utlänning.

Vad sociallagstiftningen angår äro redan de nuvarande reglerna ganska generösa mot utlänningar. Vidare planeras en översyn av utlänningar tillkommande sociala förmåner. Utskottet förutsätter, att denna översyn sker under hänsynstagande till ändringen i den gifta kvinnans medborgarrättsliga ställning.

Även på näringsrättens område pågår utredning. Anmärkas må, att 1864 års näringsfrihetsförordning medger näringsfrihet endast åt svenska män och kvinnor. För att utlänning skall få driva rörelse här i landet kräves i allmänhet Kungl. Maj:ts tillstånd. Utskottet finner sig kunna utgå från att tillståndsgivningen sker efter liberala grunder, när fråga är om utländsk kvinna, som är gift med svensk man.

Av särskild betydelse är, att utlänningslagstiftningens bestämmelser om kontroll, avvisning, förpassning och utvisning av utlänningar bli tillämpliga

på utländsk kvinna, som ingått äktenskap med svensk man och ännu icke blivit svensk medborgare. Häremot är i princip intet att erinra. När utskottet ovan funnit sig böra förorda naturalisationslinjen, har syftet varit att man skall kunna komma till rätta med skenäktenskap och giftermål med icke önskvärda utländska kvinnor. Därvid räcker det inte att hindra kvinnorna från att vinna svenskt medborgarskap. Staten bör även ha möjlighet att pröva, om kvinnan skall få bosätta sig i Sverige. Det är således följderiktigt, att utländsk kvinna, som gifter sig med svensk man, underkastas bestämmelserna om uppehållstillstånd och arbetstillstånd. Lika klart är emellertid, att regleringen på förevarande område måste bli möjligast human och liberal. Endast mycket starka skäl böra få hindra kvinnan att bosätta sig i Sverige. Hon bör icke heller betungas med ansökningsförfaranden mer än som är absolut nödvändigt.

Ur denna synpunkt kunna utlänningslagens bestämmelser icke anses tillfredsställande. Upphållstillstånd fordras i regel, när kvinnan skall vistas här i riket över tre månader. Arbetstillstånd fordras i princip, om hon icke är medborgare i nordiskt land. Direkt stötande är, att hustru till förutvarande svensk man intager en mera gynnad ställning än den som efter den nya medborgarskapslagstiftningens ikraftträdande skall tillkomma svensk mans hustru. Den förra äger vistas här i riket sex månader utan uppehållstillstånd.

En omedelbar ändring i dessa bestämmelser vore i och för sig påkallad. Emellertid pågår utredning om ny utlänningslagstiftning, och denna utrednings arbetsresultat väntas inom tämligen kort tid kunna föreläggas riksdagen. Av naturliga skäl bör utredningen icke föregripas genom partiella lagändringar, vilka till sin natur måste bli ganska vittutseende. Utskottet får vidare framhålla, att Kungl. Maj:t enligt särskilt stadgande i utlänningslagen äger i vissa fall eller mera stadigvarande för vissa grupper av utläningar medge undantag bl. a. från bestämmelserna om uppehållstillstånd och arbetstillstånd. Det är enligt utskottets mening angeläget, att Kungl. Maj:t begagnar denna möjlighet. Under tiden fram till ikraftträdandet av en ny utlänningslagstiftning skulle härigenom ovan påtalade olägenheter kunna undanröjas i väsentlig del.

Av lagrådet ha särskilt uppmärksammats följdverkningarna på den svenska internationella privaträttens område. Redan ett ytligt studium av den internationella familjerättens bestämmelser ger vid handen, att dessa som regel äro uppbyggda på förutsättningen att makar ha mannens medborgarskap. Vidare är tydligt, att antalet konflikter mellan olika rättsordningar, som skola lösas av den internationella privaträtten, kommer att öka. Utskottet vill för sin del understryka lagrådsledamöternas uttalanden om angelägenheten av att den tillämnade översynen inom den svenska internationella familjerätten nu igångsättes.

1 §.

Denna paragraf upptager i sitt första stycke den gällande lagens regel, att svensk faders barn i äktenskap och svensk moders barn utom äktenskap

bli svenska medborgare alltifrån födelsen. En nyhet är det tidigare berörda stadgandet i första stycket punkten 2, att svenskt medborgarskap vid födelsen förvärfvas av här i riket fött barn i äktenskap, av vars föräldrar endast modern är svensk medborgare, om fadern är statslös eller om barnet icke vid födelsen förvärfvar faderns utländska medborgarskap. Under remissbehandlingen av betänkandet framfördes förslag att utvidga regeln att omfatta alla här i riket födda barn av svensk moder. En dylik regel vore ur många synpunkter tilltalande. De skäl departementschefen anfört mot nämnda förslag, bl. a. att det skulle medföra dubbelt medborgarskap i ett stort antal fall, synas emellertid övertygande. Departementschefen har vidare erinrat om att barnet ändock kan bli svensk medborgare före vuxen ålder genom att antingen fadern eller barnet naturaliseras. Därest fråga uppkommer om självständig naturalisation av barnet, anser departementschefen, att i regel avsteg bör göras från de allmänna naturalisationsvillkoren. Utskottet får, med understrykande av vad departementschefen anfört i denna del, framhålla, att barnet torde böra naturaliseras omedelbart, när dess vårdnadshavare gör ansökan därom.

Mot den redaktionella utformningen av första stycket ha i lagrådet framställts vissa anmärkningar. Utskottet vill i viss anslutning därtill för sin del förorda, att uttrycket »genom födsel» utbytes mot »vid födelsen». Häri genom vinnes även större likhet med de danska och norska texterna. Motsvarande ändringar torde böra göras i 4 och 10 §§.

Paragrafens andra stycke upptager den redan gällande regeln att hittebarn, som anträffas här i riket, skall anses såsom svensk medborgare till dess annat utrönes. Skulle, efter det barnet uppnått sådan ålder, att medborgarskapsförvärv enligt 3 § är uteslutet, visa sig att barnet har utländskt medborgarskap eller är statslöst, kommer enligt propositionens förslag medborgarskapsförvärv genom s. k. *increscens* icke att såsom nu äga rum. Naturalisation kan emellertid ske, och utskottet finner uppenbart, att i dylikt fall avsteg bör göras från de allmänna naturalisationsvillkoren i den mån vederbörande icke uppfyller dessa.

3 §.

Den gällande lagens bestämmelser om förvärv av svenskt medborgarskap genom *increscens* ha fått motsvarighet i denna paragraf. Betydande ändringar föreslås emellertid. Medborgarskapet skall icke såsom nu förvärfvas automatiskt utan först efter anmälan, vid vilken prövas, om stadgade förutsättningar äro för handen. Anmälan må ej göras efter fyllda 22 år och i regel tidigast vid 21 år. Om vederbörande är statslös eller styrker, att han skulle förlora sitt utländska medborgarskap genom att förvärva svenskt, må dock anmälan göras redan vid 18 års ålder.

Utskottet finner lämpligt, att det nuvarande automatiska medborgarskapsförvärvat utbytes mot förvärv efter anmälan.

Tvekan kan däremot råda om lämpligheten av de i bestämmelsen upptagna åldersgränserna. Vad först den undre gränsen angår framhålles i betän-

kandet, att dess förläggande över lag till 18 år skulle medföra fördelar i värnpliktshänseende samt i vissa fall även få betydelse för yrkesval och utbildning. När man likväl valt 21-årsgränsen för normalfallen, har detta skett av hänsyn till att dubbelt medborgarskap eljest lätt skulle kunna uppkomma. Utskottet godtäger detta skäl men vill framhålla angelägenheten av att man genom en liberal naturalisationspraxis undanröjer de med regeln förbundna olägenheterna. Om exempelvis vederbörande i 18-årsåldern riskerar att bli inkallad till långvarig militärtjänstgöring utomlands, bör han kunna naturaliseras omedelbart.

Den övre åldersgränsen, 22 år, är enligt utskottets mening för låg. Den som vill förvärva medborgarskap enligt paragrafens bestämmelser skulle i regel icke få mer än ett år på sig att göra anmälan. Utskottet finner skäligt, att denna tid förlänges till två år. Härvid har utskottet beaktat icke blott intresset av att skäligt rådrum beredes vederbörande utan även att han genom sjukdom eller av annan anledning kan för kortare eller längre tid bli hindrad att göra anmälan. Utskottet får på anförda skäl förorda, att den övre åldersgränsen bestämmes till 23 år.

4 §.

Denna paragraf handlar om återvinning av medborgarskap. I förhållande till gällande lag föreslås en betydande utvidgning av möjligheterna härtill, i det att återvinningsinstitutet icke längre i princip skall vara förbehållet sådana förutvarande svenska medborgare, som blivit statslösa. I inskränkande riktning verkar däremot kravet på födelse i riket och vistelse här intill fyllda 18 år samt villkoret att vederbörande efter sin återkomst skall ha haft hemvist här minst två år. Liksom enligt increscensbestämmelsen gäller, att anmälan skall ske. Bestämmelsen har karaktären av en kompromiss mellan olika ståndpunkter hos de danska, norska och svenska sakkunniga.

Inom utskottet har gjorts gällande, att kravet på två års hemvist i riket efter återkomsten vore för strängt. Hemvändande svenska emigranter och svenskfödda änkor, som varit gifta i utlandet, borde exempelvis kunna återvinna sitt svenska medborgarskap efter kortare tid. Vid förhandlingarna i Köpenhamn ifrågasattes också från svensk sida att sänka tiden till ett år. Det visade sig emellertid omöjligt att uppnå enighet om detta förslag. Då utskottet under angivna förhållanden icke anser sig böra på denna jämförelsevis obetydliga punkt frångå den kompromiss, som propositionens förslag innefattar, har utskottet funnit sig böra tillstyrka detta. Såsom departementschefen uttalat, föreligger icke något hinder mot att en förutvarande svensk medborgare genom naturalisation erhåller svenskt medborgarskap tidigare än två år efter återkomsten till Sverige. Utskottet får understryka angelägenheten av att naturalisationspraxis i dessa fall blir liberal.

I paragrafen har företagits en redaktionell jämkning. Skälen härför äro angivna under 1 §.

6 §.

Mellan de i föregående paragrafer avhandlade medborgarskapsförvärven och det i förevarande paragraf reglerade naturalisationsinstitutet föreligger en principiell skillnad. I de förstnämnda fallen föreligger en rätt att under angivna förutsättningar erhålla svenskt medborgarskap; naturalisationsbestämmelsen däremot konstituerar icke någon sådan rätt utan ger allenast Kungl. Maj:t en befogenhet att efter diskretionär prövning upptaga utlänning till svensk medborgare. Emellertid må anmärkas att naturalisationsinstitutets faktiska karaktär röner inverkan därav, att detta reserverats för fall, som stå nära vissa av de i föregående paragrafer behandlade men som av olika skäl lämnats utanför. I samma riktning verkar den föreslagna ordningen beträffande gift kvinna.

I paragrafens första stycke upptagas de allmänna villkor, som skola vara uppfyllda för att Kungl. Maj:t skall äga naturalisera utlänning. Andra stycket reglerar närmare i vad mån Kungl. Maj:t äger dispensera från de allmänna naturalisationsvillkoren.

Beträffande de allmänna villkoren har inom utskottet yppats tvekan allenast om den tid, varunder sökanden skall ha haft hemvist i Sverige. Gällande lags krav på fem års hemvist har skärpts därhän, att hemvist i minst sju år gjorts till villkor. I propositionen betonas emellertid, att detta icke innebär någon skärpning i förhållande till den praxis som sedan årtionden tillämpats med stöd av lagens förarbeten. Tvärtom har en uppmjukning skett genom den i andra stycket upptagna undantagsbestämmelsen för medborgare i nordisk stat; genom denna blir det möjligt att väsentligt gå under den nuvarande femårsgränsen för sagda kategorier.

Ur många synpunkter hade det varit önskvärt, om femårsgränsen kunnat bibehållas. Det är emellertid enligt utskottets mening klart, att vid den omprövning av naturalisationsbestämmelserna som nu sker man icke bör i lagen utsätta annan tid än som är avsedd att tillämpas i praxis. Det lär vara osannolikt att ett bibehållande av femårsregeln skulle slå igenom i den praktiska tillämpningen; detta skulle innebära en betydande ändring i förhållande till vad nu gäller. Härtill kommer, att det vid förhandlingarna i Köpenhamn visat sig ogörligt att uppnå enighet om kortare tid än sju år. I Danmark och Norge ha i allmänhet tillämpats betydligt längre tider än i vårt land. Vid förhandlingarna i Köpenhamn framgick emellertid, att man inom de danska och norska delegationerna räknade med att i fortsättningen tillämpa sjuårig hemvisttid beträffande icke-nordiska utlänningar från andligt och kulturellt närstående länder.

Under angivna förhållanden biträder utskottet propositionens förslag att principiellt kräva sjuårigt hemvist i Sverige. Utskottets ställningstagande bygger på den uttryckliga förutsättningen, att denna tid icke förlänges i praxis, med mindre en allvarlig skärpning i det internationella läget skulle inträda. Naturalisation bör sålunda, om övriga förutsättningar föreligga, beviljas så snart sökanden haft hemvist i Sverige under sju år. Ansökan synes kunna ingivas så långt i förväg, att Kungl. Maj:ts beslut kan träffas

strax efter tidens utgång. I enlighet med denna utskottets uppfattning bör i lagtexten ordet »minst» före »sju år» utgå.

Bland dispensreglerna i andra stycket märkes i första hand bestämmelsen om generellt avsteg från tidskravet beträffande medborgare i annat nordiskt land. Denna bestämmelse är ett glädjande uttryck för samhörigheten de nordiska länderna emellan. Mot de riktlinjer för bestämmelsens tillämpning, som departementschefen uppdragit, har utskottet intet att erinra. Önskvärt vore om den normala tiden för naturalisation av medborgare i annat nordiskt land icke nämnvärt överstege den av departementschefen angivna minimumtiden av tre år.

Dispensbestämmelserna i övrigt äro så utformade, att vissa fall uppräknas, i vilka dispens företrädesvis skall förekomma. Av de under föregående paragrafer omtalade dispensfallen falla härunder det vid 4 § nämnda, att återvinningsberättigad svensk medborgare söker naturalisation före den där stipulerade tvååriga hemvisttidens utgång. Samma gäller det nedan under 8 § omnämnda fallet att svensk medborgare blivit statslös till följd av bestämmelserna i nämnda paragraf. Den privilegation, som skall givas utländsk kvinna, som är gift med svensk man, motsvaras också av en uttrycklig dispensbestämmelse. Kungl. Maj:t har i övrigt befogenhet att göra avsteg från de allmänna naturalisationsvillkoren, när med hänsyn till sökandens förhållanden särskilda skäl föreligga för dennes upptagande till svensk medborgare. Under denna bestämmelse synas de av utskottet under 1 och 3 §§ närmare angivna privilegationsfallen kunna föras.

Enligt förslaget skall dispens kunna meddelas från samtliga naturalisationsvillkor. Det är dock meningen, att dispens från kravet på hederlig vandel skall ges i långt mindre utsträckning än dispens från övriga villkor. Detta har kommit till uttryck i lagtexten på det sätt, att avsteg från vandelskravet får ske allenast vid synnerligen starka skäl för naturalisation, medan övriga villkor kunna åsidosättas redan om särskilda skäl föreligga. Mot denna åtskillnad ha tre ledamöter i lagrådet anfört kritik, varvid de erinrat om den mycket stora frihet som lämnats Kungl. Maj:t vid dispensprövningen i övrigt. De förordade en återgång till betänkangets lagtext, vari någon åtskillnad icke gjordes mellan de olika naturalisationsvillkoren. Även motionen I: 488 vänder sig mot propositionens förslag i denna del, detta främst av hänsyn till utländsk kvinna, som ingått äktenskap med svensk man.

Utskottet finner i likhet med departementschefen, att dispens från vandelskravet bör meddelas mera restriktivt än dispenser från andra naturalisationsvillkor. Detta ligger emellertid redan i sakens natur; den prövning som äger rum i ett naturalisationsärende avser i första hand frågan om sökanden kan anses önskvärd eller icke. Enligt utskottets mening är det icke behövt att i lagtexten utmärka den skillnad i tillämpningen som bör ske mellan dispens från vandelskravet och övriga dispensfall. Såsom lagrådsledamöterna antytt, måste i andra hänseenden en avsevärd skillnad mellan olika fall göras utan stöd i lagtexten. Detta gäller särskilt, när frå-

ga är, å ena sidan om utländsk kvinna, som är gift med svensk man, och å andra sidan utländsk man, som ingått äktenskap med svensk kvinna. Utskottet får på nu anförda skäl förorda, att dispens från vandelskravet liksom från övriga allmänna naturalisationsvillkor får ske, när särskilda skäl föreligga för naturalisation. Härigenom vinnes också överensstämmelse med det norska förslaget. Lagtexten har jämkats i enlighet härmed.

Beträffande tillämpningen av den särskilda dispensgrunden att sökanden är gift med svensk medborgare ha olika meningar framförts av departementschefen och tre ledamöter i lagrådet i fråga om det fall att sökanden är utländsk man. Härvidlag uttalade departementschefen vid lagrådsremissen, att någon eftergift från de vanliga naturalisationsvillkoren icke regelmässigt borde ske. Lagrådsledamöterna åter hävdade, att en dylik praxis icke överensstämde med den föreslagna lagtexten, men tillfogade, att en så långt driven stränghet icke heller vore betingad av de faktiska förhållandena. I allmänhet torde, när utländsk man tagit hemvist här i riket, äktenskap med en svensk kvinna i icke ringa grad stärka mannens anknytning till landet. Med anledning av dessa uttalanden yttrade departementschefen, att även om en utländsk mans giftermål med svensk kvinna icke kunde få samma betydelse som det motsatta fallet, det dock borde beaktas som en anknytningspunkt, vilken kunde få betydelse i vissa fall. I motionen I:488 hävdas, att en skillnad i lagtexten måste göras mellan man och kvinna i förevarande fall. Tillika uttalar sig motionären för en ännu skarpare skillnad i praxis än departementschefen förordat.

För egen del vill utskottet anlägga följande synpunkter på spørsmålet. Om en utlänning ingår äktenskap med svensk medborgare samt makarna bosätta sig i Sverige och synas inrätta sig för framtiden här genom arbetsanställning eller självständig yrkesverksamhet, måste principiellt sett anses föreligga en stark anknytning till vårt land, som bör medföra förkortning av den hemvisttid, som eljest anses erforderlig för vinnande av svenskt medborgarskap. Det ligger emellertid i sakens natur, att en viss skillnad måste göras mellan det fall att utländsk kvinna gifter sig med svensk man och det motsatta fallet. För kvinnan blir av lätt insedda skäl anknytningen till det nya landet särskilt stark, och intresset av familjens enhet föranleder till att hennes förvärv av svenskt medborgarskap i möjligaste mån bör underlättas. Vad hemvisttiden angår böra ställas långt mindre krav på sådan kvinna än på utländsk man, som gifter sig med en svenska och bosätter sig här. Även i det sistnämnda fallet bör emellertid den eljest erforderliga tiden kunna sänkas. Med här angivna utgångspunkter kan utskottet icke tillstyrka den i motionen påyrkade lagändringen.

Vad särskilt angår naturalisationsvillkoren för utländsk kvinna, som gifter sig med svensk man, har utskottet i det föregående uttalat sig för en synnerligen långt gående liberalisering. Praxis borde utformas så, att naturalisationsförfarandet under normala tider för det stora flertalet fall komme ett anmälningsförfarande nära. Fullt ut kan detta av naturliga skäl endast

tillämpas, när makarna bosätta sig här i landet. Även om så icke sker, föreligger emellertid oftast skäl för en liberal praxis. Utskottet kan i allt väsentligt instämma i vad departementschefen uttalat med avseende å dessa fall. Enligt utskottets mening bör en naturalisationsansökan kunna bifallas tämligen kort tid efter giftermålet, så snart det icke föreligger anledning till tvekan i fråga om kvinnans lämplighet. Mera ingående utredning om hennes person torde icke vara erforderlig. Viktigare synes vara, att klarhet föreligger i fråga om såväl mannens som kvinnans anknytning till Sverige.

Då i förarbetena till propositionen dryftats, vilka lätnader som skola beredas en hit inflyttad hustru till svensk man, har huvudintresset knutits till frågan i huru hög grad kravet på hemvist här i riket skulle kunna efterges. Departementschefen har uttalat, att det beträffande kvinna från annat nordiskt land icke behöfde krävas, att hon bott i Sverige någon viss tid. I andra fall syntes längre tids hemvist än ett år icke böra regelmässigt fordras. Utskottet vill, med instämmande i övrigt i departementschefens uttalande, ifrågasätta, om man alltid behöfde kräva ett års hemvist, när det gäller kvinna från icke-nordiskt land. I klara fall synes naturalisation kunna ske tidigare.

Även i övrigt böra lätnader kunna beredas kvinnan. Det är sålunda uppenbart, att i dessa fall andra naturalisationsvillkor än hemvistkravet kunna efterges i större utsträckning än eljest. Vad kravet på hederlig vandel angår lär det huvudsakligen vara här, som dispens kan komma i fråga. Naturalisation bör över huvud taget beviljas här ifrågavarande kvinnor, när ej särskilda skäl tala däremot.

Den eftersträfvade lätnaden för svensk mans här i riket bosatta hustru vinnes emellertid icke enbart genom att dispens från naturalisationsvillkoren beviljas efter generösa principer. Viktigt är också, att förfarandet blir sådant, att kvinnan icke onödigt betungas. Enligt vad utskottet har sig bekant är förfarandet i naturalisationsärenden ganska invecklat. Naturalisationsansökningen skall innehålla uppgift om åtskilliga förhållanden och vara åtföljd av flera intyg. Yttrande i ärendet inhämtas från olika myndigheter; utredning om sökandens person verkställes bl. a. genom polisens försorg. Enligt utskottets mening bör förfarandet i förevarande fall kunna avsevärt förenklas. Ansökan bör kunna göras på ett enkelt formulär, som tillhandahålles å pastorsexpeditionerna och hos polismyndigheterna. Sökanden bör där även kunna få hjälp med ansökningens uppsättande. Utredningen om sökandens person lär som regel kunna göras mindre omfattande. Vanligen torde det räcka, att polisen och utlänningsmyndigheterna tillfrågas, om kvinnan låtit komma sig något till last eller om man funnit särskild anledning till misstanke mot henne. Det bör sålunda kunna presumeras, att hon ur svensk synpunkt är att anse som önskvärd.

I motionen I: 488 har särskilt uppmärksamats den situation, som uppkommer, när en utländsk kvinna, som ingått äktenskap med svensk man, blir änka, innan hon naturaliserats. Uppenbarligen kräva humanitära skäl, att undantag från de allmänna naturalisationsvillkoren medges. Att såsom

motionärerna ifrågasatt ändra lagtexten med tanke på dessa mycket få fall lärer emellertid icke vara påkallat.

I samband med frågan om naturalisation av svensk mans hustru vill utskottet beröra departementschefens uttalanden om de krav på kunskaper i svenska språket som skola uppställas. Uppenbart är, att om kvinnan skall kunna naturaliseras efter så kort tid som här förordats, hon icke hinner skaffa sig närmare kännedom om landets språk. Vad särskilt angår de av länsstyrelsen i Norrbottens län berörda äktenskapen mellan finsktalande svenska män och finska kvinnor i gränstrakterna mot Finland synes kravet på språkkunskaper böra helt efterges. Över huvud taget kan ifrågasättas, om man icke borde avstå från att kräva utredning om språkkunskaperna, när sökanden är gift med svensk man och bosatt här i landet. De av utskottet uttalade önskemålen om förenklingar i förfarandet skulle härigenom kunna förverkligas på en viktig punkt.

I anslutning till motionen II: 383 vill utskottet slutligen ingå på frågan om lindringar i naturalisationsvillkoren i vissa andra fall. Utskottet syftar här på utlänningar, som lämnat sitt hemland under sådana omständigheter att det med säkerhet kan antagas, att de icke kunna återvända dit. Om sådana utlänningar genom att bosätta sig här, taga anställning samt i övrigt tydligt manifesterat sin vilja att stanna i landet, kan ifrågasättas, om de icke tidigare än andra kunna vinna den nära anknytning till Sverige, som bör vara förutsättning för naturalisation. Det vore enligt utskottets mening önskvärt, om dessa synpunkter, för vilka även humanitära skäl tala, i varje fall under normala tider, kunde vinna beaktande, då det gäller sådana utlänningars medborgarrättsliga ställning. Stöd härför finnes i den Kungl. Maj:t medgivna allmänna dispensbefogenheten.

7 §.

Denna paragraf reglerar i vilken utsträckning svensk medborgares förvärv av utländskt medborgarskap skall medföra, att han förlorar det svenska medborgarskapet.

Huvudregeln upptages under punkten 1. Förutsättning för att det svenska medborgarskapet skall förloras är, att förvärvet av utländskt medborgarskap möjliggjorts genom ansökan eller uttryckligt samtycke. Därmed har man velat hindra, att det svenska medborgarskapet förloras mot vederbörandes egen vilja. Regeln möjliggör för svenska kvinnor, som gift sig med utlänningar, att behålla sitt svenska medborgarskap och sammanhänger således med de nya grundsatserna i fråga om den gifta kvinnans medborgarrättsliga ställning. Bestämmelsen synes enligt sin ordalydelse icke vara tillämplig på annan ansökan eller annat samtycke än som är lagstadgad förutsättning för förvärv av utländskt medborgarskap. Det torde emellertid förekomma, att ansökan eller samtycke, som icke kräves enligt lag, likväl tillmätas betydelse i den utländska statens praxis. Har sådan ansökan gjorts eller sådant samtycke lämnats, synes vederbörande i så hög grad ha manifesterat sin vilja att bli utländsk medborgare, att förlust av det svenska medborgarskapet bör inträda. På grund härav får utskottet föreslå viss

jämkning i lagtexten. Förlust av det svenska medborgarskapet skall sålunda inträda, när utländskt medborgarskap förvärvats efter ansökan eller samtycke. Utskottet utgår från att hänsyn skall tagas endast till ansökan eller samtycke som varit ägnat att inverka på förvärvet av utländskt medborgarskap. Vid ett automatiskt förvärv av utländskt medborgarskap, t. ex. genom giftermål, saknar ett samtycke till förvärvet uppenbarligen betydelse. Föreligger tvekan, synes det riktigast att icke låta ansökningen eller samtycket medföra förlust av det svenska medborgarskapet.

Under punkten 3. behandlas det fall att barn blir utländsk medborgare genom att föräldrarna eller någon av dem förvärvar utländskt medborgarskap. Utskottet har intet att erinra mot bestämmelsen i sak men föreslår en redaktionell jämkning i syfte att närmare utmärka de förutsättningar, som i olika förekommande fall skola vara uppfyllda för att barnet skall förlora sitt svenska medborgarskap.

Punkten 4. upptager det fall att ett barn blir utländsk medborgare genom att föräldrarna ingå äktenskap. Förutsättningen är, att barnet, om det har hemvist här i riket, lämnar landet före fyllda 18 år. Utskottet föreslår i förtydligande syfte, att såsom ytterligare villkor stadgas att barnet vid utflyttningen har utländskt medborgarskap. Har nämligen barnet under mellantiden gått miste om det utländska medborgarskapet, skulle regeln i annat fall kunna tolkas därhän, att den ledde till att barnet bleve statslöst.

8 §.

Svensk medborgare, som är född utom riket och aldrig här haft hemvist och som ej heller uppehållit sig här under omständigheter, som tyda på samhörighet med Sverige, skall enligt denna paragraf förlora sitt svenska medborgarskap, när han fyller 22 år. Bestämmelsen ansluter sig nära till motsvarande stadgande i gällande lag. Liksom hittills skall förlust av det svenska medborgarskapet inträda, även om vederbörande blir statslös. Enligt den gällande lagen står möjligheten öppen att genom hemvisttagande i Sverige återvinna medborgarskapet. Sådan möjlighet föreligger icke enligt förslaget. Naturalisation kan emellertid ske. Bestämmelserna i 6 § andra stycket medge uttryckligen dispens från de allmänna naturalisationsvillkoren för den som förut ägt svenskt medborgarskap.

10 §.

Paragrafen innehåller jämte 6 § andra stycket andra punkten de särskilda bestämmelser för medborgare i annat nordiskt land, varom utskottet tidigare talat. Utskottet föreslår en redaktionell jämkning i bestämmelsen under a). Skälen härför ha angivits vid 1 §.

17 §.

Denna paragraf upptager en övergångsbestämmelse i anslutning till 3 §. Utskottet har förordat en höjning av den där angivna övre åldersgränsen från 22 till 23 år. I konsekvens härmed torde den i förevarande paragraf stadgade tiden för ingivande av anmälan böra ökas med ett år.

Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

A) att riksdagen — med förklarande, att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i det genom propositionen framlagda lagförslaget — måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

L a g

om svenskt medborgarskap.

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

Svenskt medborgarskap förvärfvas genom födsel av

1. barn i äktenskap, vars fader är svensk medborgare;

2. här i riket fött barn i äktenskap, av vars föräldrar endast modern är svensk medborgare, om fadern ej har medborgarskap i någon stat eller om barnet icke genom födseln förvärfvar faderns medborgarskap;

3. barn utom äktenskap, vars moder är svensk medborgare.

Hittebarn som anträffas här i riket anses såsom svensk medborgare intill dess annat utrönes.

Svenskt medborgarskap förvärfvas vid födelsen av

1. barn i äktenskap, vars fader är svensk medborgare;

2. här i riket fött barn i äktenskap, av vars föräldrar endast modern är svensk medborgare, om fadern ej har medborgarskap i någon stat eller om barnet icke vid födelsen förvärfvar faderns medborgarskap;

3. barn utom äktenskap, vars moder är svensk medborgare.

2 §.

Ingår svensk man äktenskap med utländsk kvinna, blir före äktenskapet fött barn till makarna svensk medborgare, om det är ogift och ej fyllt aderton år.

3 §.

Utlänning, som är född här i riket och oavbrutet här haft sitt hemvist, förvärfvar svenskt medborgarskap genom att, efter det han fyllt tjuguetta år men innan han fyllt tjugutva år, hos länsstyrelsen i det län där han är kyrkobokförd skriftligen anmäla sin önskan att bliva svensk medborgare. Den som icke är medborgare i någon stat eller styrker, att han skulle förlora sitt utländska

Utlänning, som är född här i riket och oavbrutet här haft sitt hemvist, förvärfvar svenskt medborgarskap genom att, efter det han fyllt tjuguetta år men innan han fyllt tjuguttre år, hos länsstyrelsen i det län där han är kyrkobokförd skriftligen anmäla sin önskan att bliva svensk medborgare. Den som icke är medborgare i någon stat eller styrker, att han skulle förlora sitt utländska

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

medborgarskap genom att förvärva svenskt medborgarskap, må dock göra sådan anmälan redan då han fyllt aderton år.

medborgarskap genom att förvärva svenskt medborgarskap, må dock göra sådan anmälan redan då han fyllt aderton år.

Då riket är i krig, äger vad i första stycket är stadgat icke tillämpning å den som är medborgare i fientlig stat eller som där ägt medborgarskap men förlorat det utan att förvärva medborgarskap i annan stat.

4 §.

Har någon, som genom födseln varit svensk och oavbrutet haft sitt hemvist här i riket intill aderton års ålder, förlorat sitt svenska medborgarskap, återvinner han, om han sedan två år har hemvist i riket, medborgarskapet genom att hos länsstyrelsen i det län där han är kyrkobokförd skriftligen anmäla sin önskan härom. Den som är utländsk medborgare återvinner dock icke svenskt medborgarskap, med mindre han styrker, att han därigenom skulle förlora det utländska medborgarskapet.

Har någon, som vid födelsen blivit svensk och oavbrutet haft sitt hemvist här i riket intill aderton års ålder, förlorat sitt svenska medborgarskap, återvinner han, om han sedan två år har hemvist i riket, medborgarskapet genom att hos länsstyrelsen i det län där han är kyrkobokförd skriftligen anmäla sin önskan härom. Den som är utländsk medborgare återvinner dock icke svenskt medborgarskap, med mindre han styrker, att han därigenom skulle förlora det utländska medborgarskapet.

5 §.

Blir utländsk man svensk medborgare enligt 3 eller 4 §, medför detta svenskt medborgarskap jämväl för hans ogifta barn i äktenskap, som har hemvist här i riket och ej fyllt aderton år. Vad nu sagts gäller dock icke barn, som efter äktenskapets återgång eller äktenskapsskillnad eller under hemskillnad står under moderns vårdnad.

Vad i första stycket är stadgat om att barn i äktenskap förvärvar medborgarskap tillsammans med fadern skall äga motsvarande tillämpning

1. å förhållandet mellan barn utom äktenskap och modern, om ej fadern är utlänning och har vårdnaden om barnet;

2. å förhållandet mellan barn i äktenskap och moder, som är änka;

3. å förhållandet mellan barn i äktenskap och moder, vars äktenskap eljest är upplöst eller som är hemskild, om barnet står under moderns vårdnad.

6 §.

Konungen äger på ansökan till svensk medborgare upptaga (naturalisera) utlänning som

Konungen äger på ansökan till svensk medborgare upptaga (naturalisera) utlänning som

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

1. fyllt aderton år;
2. sedan *minst* sju år har hemvist här i riket;
3. fört en hederlig vandel; samt
4. har möjlighet att försörja sig och sin familj.

Finnes det medföra gagn för riket att sökanden upptages till svensk medborgare eller har sökanden förut ägt svenskt medborgarskap eller är sökanden gift med svensk medborgare eller föreligga eljest med hänsyn till sökandens förhållanden särskilda skäl för dennes upptagande till svensk medborgare, må naturalisation beviljas, även om de i första stycket *under punkterna 1, 2 och 4* stadgade villkoren icke äro uppfyllda. *Om synnerligen starka skäl tala därför, må avvikelse ske från villkoret under punkt 3.* Är sökanden dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, må även om annat särskilt skäl ej föreligger avvikelse ske från det under punkt 2 angivna villkoret.

Förlorar sökande, som har utländskt medborgarskap, ej detta i och med sin naturalisation utan fordras härför medgivande av den utländska statens regering eller annan myndighet, må som villkor för medborgarskapets förvärvande stadgas, att sökanden inför den länsstyrelse Konungen bestämmer inom viss tid styrker att dylikt medgivande lämnats. Det åligger länsstyrelsen att meddela beslut, huruvida behörigt bevis företetts.

Då utlänning enligt denna paragraf upptages till svensk medborgare, bestämmer Konungen, huruvida naturalisationen skall omfatta även sökandens ogifta barn under aderton år.

7 §.

Svenskt medborgarskap förloras av
1. den som förvärvar utländskt medborgarskap *och möjliggjort förvärvet genom att ansöka därom eller eljest uttryckligen samtycka därtill;*

1. fyllt aderton år;
2. sedan sju år har hemvist här i riket;
3. fört en hederlig vandel; samt
4. har möjlighet att försörja sig och sin familj.

Finnes det medföra gagn för riket att sökanden upptages till svensk medborgare eller har sökanden förut ägt svenskt medborgarskap eller är sökanden gift med svensk medborgare eller föreligga eljest med hänsyn till sökandens förhållanden särskilda skäl för dennes upptagande till svensk medborgare, må naturalisation beviljas, även om de i första stycket stadgade villkoren icke äro uppfyllda. Är sökanden dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, må även om annat särskilt skäl ej föreligger avvikelse ske från det under punkt 2 angivna villkoret.

Svenskt medborgarskap förloras av
1. den som förvärvar utländskt medborgarskap *efter ansökan eller uttryckligt samtycke;*

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

2. den som förvärvar utländskt medborgarskap genom att inträda i allmän tjänst i annan stat;

3. ogift barn under aderton år, som blir utländsk medborgare genom att någon av föräldrarna, som ej är utan del i vårdnaden om barnet, på sätt ovan i paragrafen avses förvärvar utländskt medborgarskap, dock icke om den andre är svensk medborgare och har del i vårdnaden;

4. ogift barn under aderton år, som blir utländsk medborgare genom att föräldrarna ingå äktenskap med varandra; har barnet hemvist här i riket, inträder dock förlust av svenskt medborgarskap endast om barnet flyttar ur riket innan det fyllt aderton år.

2. den som förvärvar utländskt medborgarskap genom att inträda i allmän tjänst i annan stat;

3. ogift barn under aderton år, som blir utländsk medborgare genom att utländskt medborgarskap, på sätt avses ovan i paragrafen, förvärvas av föräldrarna, om de hava vårdnaden om barnet, eller av endera, om han antingen ensam har vårdnaden eller har vårdnaden tillsammans med den andre och denne icke är svensk medborgare;

4. ogift barn under aderton år, som blir utländsk medborgare genom att föräldrarna ingå äktenskap med varandra; har barnet hemvist här i riket, inträder dock förlust av svenskt medborgarskap endast om barnet innan det fyllt aderton år flyttar ur riket och då har utländskt medborgarskap.

8 §.

Svensk medborgare, som är född utom riket samt aldrig här haft hemvist och ej heller uppehållit sig här under förhållanden som tyda på samhörighet med Sverige, förlorar sitt svenska medborgarskap, när han fyller tjugutvå år. På dessförintan gjord ansökan må dock Konungen medgiva att medborgarskapet bibehålles.

När någon enligt första stycket förlorar svenskt medborgarskap, medför detta förlust av sådant medborgarskap även för hans barn, som förvärvat medborgarskapet till följd av att han varit svensk medborgare.

9 §.

Konungen må på ansökan befria den som är eller önskar bliva utländsk medborgare från hans svenska medborgarskap. Är sökanden ej redan utländsk medborgare, skall som villkor för befrielsen stadgas, att han inom viss tid förvärvar medborgarskap i annan stat.

10 §.

Konungen äger, efter avtal med Danmark, Finland, Island eller Norge, förordna om tillämpning av en eller flera av bestämmelserna under a) — c) här nedan. Med fördragslutande stat avses i dessa bestämmelser den eller

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

de stater, med vilka Sverige ingått avtal om tillämpning av bestämmelsen i fråga.

a) Vid tillämpning av 1 § första stycket punkt 2 samt 3 § likställes *födelse* i fördragsslutande stat med *födelse* här i riket.

Såvitt angår 3 och 4 §§ likställes hemvist intill tolv års ålder i fördragsslutande stat med hemvist här i riket.

b) Medborgare i fördragsslutande stat som

1. förvärvat medborgarskapet på annat sätt än genom naturalisation;
2. fyllt tjuguettt men ej sextio år;
3. sedan tio år har hemvist här i riket; samt
4. icke under denna tid dömts till frihetsstraff,

förvärvat svenskt medborgarskap genom att hos länsstyrelsen i det län där han är kyrkobokförd skriftligen anmäla sin önskan härom. Vid sådant förvärv av medborgarskap skall vad i 5 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

c) Den som förlorat svenskt medborgarskap och därefter oavbrutet varit medborgare i fördragsslutande stat, återvinner svenskt medborgarskap genom att, efter det han tagit hemvist här i riket, hos länsstyrelsen i det län där han är kyrkobokförd skriftligen anmäla sin önskan härom. Vid sådant förvärv av medborgarskap skall vad i 5 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

11 §.

När någon gör anmälan enligt 3, 4 eller 10 §, åligger det länsstyrelsen att meddela beslut, huruvida på grund av anmälingen svenskt medborgarskap förvärvats eller ej.

Vill någon erhålla förklaring att han är svensk medborgare, må han göra ansökan därom hos Konungen, som efter regeringsrättens hörande äger meddela sådan förklaring; dock må härvid icke prövas fråga som avses i första stycket.

12 §.

Talan mot länsstyrelses beslut i ärende enligt denna lag föres hos Konungen genom besvär i den ordning, som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

13 §.

Den som fyllt aderton år äger utan hinder av att han står under annans vårdnad själv göra ansökan eller anmälan enligt denna lag.

Anmälan må ej göras genom förmyndare eller vårdnadshavare.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

14 §.

Närmare bestämmelser angående ansökan enligt 6 § och den utredning, som erfordras för prövningen av sådan ansökan, ävensom de föreskrifter, som eljest finnas erforderliga för denna lags tillämpning, meddelas av Konungen.

Övergångsbestämmelser.

15 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1951.

Genom denna lag upphäves lagen den 23 maj 1924 (nr 130) om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap med undantag av 13 § första stycket; och skall, när någon blir svensk medborgare enligt nämnda stadgande, vad i 5 § nya lagen är för där avsedda fall föreskrivet äga tillämpning, dock att villkoret om hemvist här i riket ej skall gälla.

16 §.

Före lagens ikraftträdande här i riket fött barn i äktenskap, av vars föräldrar endast modern vid dess födelse var svensk medborgare, förvärfvar svenskt medborgarskap vid ikraftträdandet, om barnet ej fyllt aderton år och icke är eller varit medborgare i någon stat.

17 §.

Den som fyller tjugutvå år under 1951 äger göra anmälan enligt 3 § intill utgången av *nämnda* år. Den som fyller tjugutvå år under 1951 äger göra anmälan enligt 3 § intill utgången av *år 1952*.

18 §.

Kvinna, som jämlikt äldre lag förlorat svenskt medborgarskap till följd av att hon ingått äktenskap med utländsk man eller att hennes make blivit utländsk medborgare, men som med tillämpning av nya lagen skulle hava förblivit svensk medborgare, återvinner svenskt medborgarskap genom att i enlighet med de närmare bestämmelser Konungen meddelar anmäla sin önskan härom. Sådan anmälan må dock ej göras senare än den 31 december 1955.

19 §.

För kvinna, som fyller tjugutvå år under något av åren 1951—1953 och som vid uppnåendet av denna ålder är eller varit gift, inträder förlust av svenskt medborgarskap under de i 8 § stadgade förutsättningarna först med utgången av år 1953.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

20 §.

Bestämmelse i traktat, som Sverige ingått med främmande stat och som vid denna lags ikraftträdande är gällande, skall lända till efterrättelse, ändå att den står i strid mot vad i lagen är stadgal.

B) att motionerna I: 488 och II: 383, i den mån de icke kunna anses besvarade genom utskottets hemställan under A) här ovan, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 maj 1950.

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Branting, Olofsson, Lodenius, Lundgren, Lindblom, Cassel, Lindgren och John Wiktor Jonsson;

från andra kammaren: herrar Rylander, Hedlund i Östersund, Olsson i Mellerud, Lindberg, Landgren, Håstad, fru Gärde Widemar och herr Andersson i Björkäng.
